

Kommunale udfordringer på det specialiserede socialområde for børn og unge

2022-perspektiver

april 2023

Viden til gavn

Kommunale udfordringer på det specialiserede socialområde for børn og unge

Publikationen er udgivet af
Social- og Boligstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf: 72 42 37 00

E-mail: info@socialstyrelsen.dk
www.sbst.dk

Udgivet april 2023
Download eller se rapporten på
www.sbst.dk

Der kan frit citeres fra rapporten med angivelse
af kilde.

Digital udgivelse: ISBN 978-87-94371-65-0

Indhold

Forord	1
Indledning	2
Sammenfatning	4
1 Organisering, styring og kvalitet	6
1.1 Områder hvor mange kommuner oplever udfordringer	8
1.2 Supplerende bemærkninger til de organisatoriske fokusområder.....	12
2 Udfordringer på målgruppeniveau	14
2.1 Udviklingen i kommunernes oplevede udfordringer for målgrupperne	17
2.2 Kommunernes bemærkninger til de målgruppespecifikke udfordringer	26
3 Aktuelle temaer	28
3.1 Sociale problemstillinger hos børn, unge og familier med etnisk minoritetsbaggrund	28
3.2 Det nære netværk omkring børn, unge og familier	28
3.3 Anbragte børn og unge.....	29
3.4 Velfærdsteknologi i den sociale indsats	31
3.5 Børn og unge med bekymrende skolefravær og skolevægning	31
3.6 Inddragelse af børn og unge med handicap.....	33
4 Litteratur	34
Bilag 1– Udvikling og gennemførelse af spørgeskemaundersøgelsen	35
Bilag 2 – Målgrupper	36

Forord

Social- og Boligstyrelsen samarbejder tæt med kommunerne om udvikling af sociale indsatser til gavn for de børn, unge og voksne, som har behov for støtte. For at sikre en effektiv og en høj grad af implementering i udviklingen og udbredelsen af virksomme sociale indsatser er det vigtigt for Social- og Boligstyrelsen at have et aktuelt og dækkende billede af, hvilke udfordringer kommunerne oplever.

Socialstyrelsen (nu Social- og Boligstyrelsen) gennemførte i sommeren 2022 en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse af kommunernes perspektiver på udfordringer og behov i arbejdet med henholdsvis børn, unge og familier og voksne på det specialiserede socialområde. Denne rapport indeholder resultaterne på det specialiserede børne- og ungeområde op til og med 17 år. Styrelsen har udgivet en tilsvarende rapport på voksenområdet.

I 2020 gennemførte styrelsen undersøgelsen første gang, hvorfor denne undersøgelse skal ses som en gentagelse af 2020-undersøgelsen, dog med mindre justeringer og ændringer i undersøgelsens aktuelle temaer. Desuden har VIVE tidligere, på vegne af den daværende Socialstyrelse, gennemført tilsvarende undersøgelser af kommunernes udfordringsbillede (VIVE, 2018; VIVE, 2019)¹.

Resultaterne af undersøgelsen giver blandt andet mulighed for at målrette udviklingen og udbredelsen af virksomme sociale indsatser til de områder, hvor kommunerne oplever de største udfordringer. Undersøgelsen benyttes blandt andet som grundlag for Social- og Boligstyrelsens arbejde med udviklings- og investeringsprogrammerne på det sociale område, hvor der årligt igangsættes en række initiativer, der har til hensigt at udvikle og udbrede virksomme sociale indsatser, som efterspørges bredt i landets kommuner.

Socialområdet hænger tæt sammen med andre velfærdsområder. Undersøgelsen afspejler dette ved en række tværgående fokusområder, målgruppespecifikke fokusområder og aktuelle temaer. Udviklingen af nye effektive indsatser retter sig her først og fremmest mod socialområdet, men initiativerne kan også gå på tværs af sundheds-, beskæftigelses-, uddannelses- og socialområdet, når det tværgående arbejde bidrager til at løse en social problemstilling.

En stor tak skal lyde til alle jer i kommunerne, som har bidraget med jeres perspektiver på centrale udfordringer på det specialiserede socialområde. Vi er meget glade for, at så stor en andel af kommunerne har bidraget til undersøgelsen. Det betyder, at vi har fået et dækkende og meget værdifuldt overblik over de udfordringer, der opleves rundt om i landet. Dette bidrager til et solidt grundlag for at igangsætte nationale initiativer, der virker i praksis og hjælper de børn, unge og voksne, som har behov for støtte.

Vi håber samtidig, at resultaterne kan bidrage til refleksioner og nye tiltag på socialområdet i den enkelte kommune, og at vi i samspil kan forbedre initiativer, indsatser og effekten for den enkelte borger.

Ellen Klarskov Lauritzen

Direktør, Social- og Boligstyrelsen

¹ Se bilag 1 for nærmere information om udviklingen og gennemførelsen af undersøgelsen.

Indledning

Undersøgelsen består overordnet af tre blokke, som hver omfatter en række fokusområder eller temaer, jf. boks 1. Første blok omfatter organisatoriske fokusområder, som har betydning for arbejdet med at yde en kvalificeret og effektiv indsats på det sociale område. Anden blok omfatter en række målgruppespecifikke fokusområder, mens tredje blok omfatter seks udvalgte aktuelle temaer, der er særligt interessante i disse år.

Boks 1 – Indhold i spørgeskemaundersøgelsen på det specialiserede børne- og ungeområde

De organisatoriske fokusområder omfatter arbejdet med:

- en strategi for det specialiserede børne- og ungeområde
- tidlig og forebyggende indsats
- sagsbehandling
- koordinering og samarbejde på tværs af fagområder i kommunen
- koordinering og samarbejde på tværs af kommuner
- koordinering og samarbejde mellem sektorer
- koordinering og samarbejde med civilsamfund og andre aktører
- indsats og metode: kvalitet i indsats og metode
- indsats og metode: tilbudsvifte.

De 17 målgrupper² omfatter:

- børn og unge med udviklingshæmning og/eller medfødt hjerneskade
- børn og unge med autismspektrumforstyrrelser
- børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelser
- børn og unge med kommunikationshandicap
- børn og unge med bevægelseshandicap
- børn med udadreagerende adfærd
- børn i psykisk mistrivsel
- unge i psykisk mistrivsel
- børn og unge med selvskadende adfærd, herunder spiseforstyrrelser
- børn og unge udsat for seksuelle overgreb
- børn og unge udsat for fysisk eller psykisk vold
- børn og unge i kriminalitet
- børn og unge med problematisk forbrug af rusmidler
- børn og unge i hjemløshed
- meget udsatte unge med komplekse problemer og udadreagerende adfærd
- sårbare familier
- meget udsatte familier.

Spørgsmål til hver målgruppe

- opsporing
- vækst i målgruppeomfang
- tidlig og forebyggende tiltag
- tilbud og indsatser
- samarbejde med borgere
- samarbejde på tværs af kommunen om indsatser og tilbud
- samarbejde med relevante sektorer om indsatser og tilbud
- kompetencer og viden hos fagprofessionelle
- udfordringer med målgruppen samlet set

De aktuelle temaer omfatter:

- sociale problemstillinger hos børn, unge og familier med etnisk minoritetsbaggrund
- det nære sociale netværk omkring børn, unge og familier
- anbragte børn og unge
- velfærdsteknologi i den sociale indsats
- børn og unge med bekymrende skolefravær og skolevægring
- inddragelse af børn og unge med handicap.

² For nærmere beskrivelse af specifikke målgrupper, se bilag 2.

Spørgeskemaet blev sendt til 95 af landets kommuner i maj 2022. Mailen var henvendt til børne- og familiechefer (eller tilsvarende chefniveau) på socialområdet. 88 pct. af landets kommuner har helt eller delvist gennemført spørgeskemaundersøgelsen på børne- og ungeområdet. Den høje svarprocent giver en høj grad af sikkerhed for, at undersøgelsen giver et dækkende billede af kommunernes oplevede udfordringer på de områder, som er omfattet af undersøgelsen³.

Undersøgelsen giver et overordnet billede af kommunernes perspektiv på centrale udfordringer i arbejdet med socialt udsatte, personer med psykiske vanskeligheder og personer med handicap, men siger ikke noget om kvaliteten af det sociale arbejde eller borgeres eller andre aktørers oplevede udfordringer. I undersøgelsen belyses de kommunale udfordringer hovedsageligt ud fra et organisatorisk og socialfagligt perspektiv, mens juridiske og økonomiske rammebetingelser i meget begrænset omfang belyses. Undersøgelsen belyser udfordringer i et bredt perspektiv, hvorfor undersøgelsen ikke kan bruges til at forklare årsager til udfordringer i dybden. Dette vil kræve yderligere undersøgelse og dialog med kommunerne.

En anden begrænsning i undersøgelsen er, at der ikke tages hensyn til eksempelvis omfang og forekomst af målgrupper. Der kan for eksempel være udfordringer relateret til nogle af de mindre målgrupper, som ikke opleves som store for kommunerne netop grundet målgruppens beskædede størrelse. Da resultater af kommunernes besvarelser angives samlet for hele landet, vil disse nuancer være sløret.

I forbindelse med dataindsamlingen opfordrede Social- og Boligstyrelsen kommunerne til at koordinere besvarelsen på det specialiserede børne- og ungeområde med relevante parter (det kunne være på tværs af enheder i kommunen, som eksempelvis beskæftiger sig med henholdsvis unge med handicap og socialt udsatte unge, afhængigt af hvordan den pågældende kommune er organiseret). Som bemærket ovenfor, så er resultaterne i denne rapport kommunernes akkumulerede svar på landsplan. Denne rapport giver derfor ikke et udtømmende billede af de kommunespecifikke udfordringer på det specialiserede børne- og ungeområde. Resultaterne vil derfor ikke nødvendigvis kunne genkendes hos de enkelte sagsbehandlere og afdelingsledere lokalt i kommunerne.

Svarskalaen i undersøgelsen består som udgangspunkt af fire kategorier, som omfatter "i meget høj grad", "i høj grad", "i mindre grad" og "slet ikke". Nogle kommuner har bemærket, at de har manglet en kategori imellem "i høj grad" og "i mindre grad", hvilket kan have medført enten en over- eller underestimering af udfordringer. I det følgende indgår besvarelserne "I meget høj grad"/"I høj grad", når der refereres til den samlede andel af kommuner, der oplever udfordringer på et givent område.

Rapporten indeholder de væsentligste resultater fra undersøgelsen. Alle resultater kan findes i den tilhørende bilagsrapport, som findes på Social- og Boligstyrelsens hjemmeside. Der vil, hvor det er muligt, være sammenligninger med besvarelserne fra undersøgelsen fra 2020.

³ Læs mere om dataindsamlingen i bilag 1.

Sammenfatning

I det følgende præsenteres en del af undersøgelsens resultater, hvor fokus er på de områder, hvor kommuner rapporterer om store og/eller stigende udfordringer på børne- og ungeområdet både i forhold til organisation, styring, kvalitet og målgrupper samt aktuelle temaer.

Udfordringer med at indsamle og anvende data

På tværs af de organisatoriske udfordringer peger resultaterne i retning af, at kommunerne generelt oplever udfordringer i relation til indsamling og anvendelse af data. Heldigvis viser resultaterne også, at det generelt går den rigtige vej. 58 pct. af kommunerne oplevede udfordringer med at indsamle data om barnet/den unges progression på en systematisk måde i 2022 undersøgelsen. I 2020 var det 68 pct. af kommunerne, der angav, at de havde udfordringer på dette område. Altså et fald på 10 procent point, til trods for at det stadig er mere end hver anden kommune, der oplever det som en udfordring. Yderligere oplever 53 pct. af kommunerne udfordringer med at anvende data om børn og unge til refleksion over og udvikling af den socialfaglige praksis. I 2020 var det 65 pct. af kommunerne der oplevede udfordringer her. Derudover er der 41 pct. af kommunerne, der oplever udfordringer med at anvende data som grundlag for styring efter målsætninger. Også her er der et fald i andelen af kommuner i forhold til 2020 (47 pct.).

Udfordringer i samarbejdet mellem sektorer

Et område som stadig udfordrer kommunerne er samarbejdet med øvrige sektorer. Samlet set svarer 44 pct. af kommunerne, at de oplever denne type af udfordringer. I 2020 var det 37 pct. Resultaterne dækker dog over en stor spredning i, hvilke sektorer kommunerne under ét oplever samarbejdsudfordringer med. I samarbejdet med blandt andet jordemødre, Ungdomskriminalitetsnævnet og Børnehuset (De Danske Børnehuse) oplever mange kommuner få eller slet ingen udfordringer. En overvægt af kommunerne oplever derimod udfordringer i samarbejdet med Familieretshuset (50 pct.) og børne- og ungepsykiatrien (72 pct.). En række kommuner angiver lange ventetider og tværfagligt samarbejde som punkter, der særligt giver udfordringer. Men nogle kommuner nævner også, at der er sket forbedringer siden 2020.

Udfordringer i at sikre tilstrækkeligt hjælp og støtte til fastholdelse af barnets/den unges hverdagsliv

I forbindelse med arbejdet med en tidlig og forebyggende indsats oplever 55 pct. af kommunerne udfordringer med at sikre, at børn og unge får tilstrækkelig hjælp og støtte til at fastholde deres almindelige hverdagsliv, hvis det er til barnets bedste. Dette er en stigning på 12 procentpoint siden 2020.

Autisme og opmærksomhedsforstyrrelser blandt børn og unge udfordrer kommunerne mere i 2022

En stor andel af kommunerne angiver, at de har udfordringer i forhold til målgruppen børn og unge med autismespektrumforstyrrelser. 59 pct. af kommunerne har i høj/meget høj grad generelt udfordringer med målgruppen. Dette er en lille stigning i forhold til 2020, hvor 55 pct. havde udfordringer i samme grad. For børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelser oplever hver anden kommune udfordringer generelt set. Der er sket en markant stigning i andelen siden 2020.

Flere kommuner er udfordret i forhold til børn og unge med selvskadende adfærd

Næsten to ud af tre kommuner (60 pct.) oplever generelt udfordringer i relation til målgruppen børn og unge med selvskadende adfærd. Særligt omhandler det at kunne håndtere væksten i målgruppen, at sikre relevant og effektivt samarbejde med andre relevante sektorer om indsatser og tilbud til målgruppen og at arbejde hen imod en tidlig og forebyggende indsats for målgruppen. Antallet af kommuner, som er udfordret på de tre områder, er steget i forhold til 2020.

Psykisk mistrivsel blandt børn og unge udfordrer kommunerne mere i 2022

Det er op mod halvdelen af kommunerne, som oplever udfordringer med børn og unge i psykisk mistrivsel. Også her er det bl.a. vækst i antallet af børn og unge i psykisk mistrivsel, hvor mange kommuner er udfordret. Derudover er det samarbejdet med relevante sektorer og arbejdet hen imod tidlige og forebyggende indsatser. For stort set alle fokusområder er der sket en stigning i andelen af kommuner, der oplever udfordringer for disse to målgrupper (børn i psykisk mistrivsel og unge i psykisk mistrivsel).

De tre største udfordringer på tværs af målgrupper

Fælles for de indrapporterede udfordringer er, at kommunerne oplever tre særligt fremtrædende udfordringer på tværs af målgrupper

1. Vækst i målgruppeomfang er en af de udfordringer, som kommunerne oplever for mange af målgrupperne. For 11 ud af 17 målgrupper oplever mindst 25 pct. af kommunerne udfordringer med væksten i målgruppen.
2. At sætte ind med en tidlig og forebyggende indsats fremgår hyppigt som udfordring på tværs af målgrupperne. For 12 ud af 17 målgrupper oplever mindst 25 pct. af kommunerne udfordringer på dette område.
3. Samarbejde på tværs af sektorer oplever en høj andel af kommunerne som en udfordring. Her oplever mindst 25 pct. af kommunerne udfordringer for 11 ud af 17 målgrupper.

På tværs af målgrupperne er der væsentlig forskel på, hvor store udfordringer kommunerne oplever i arbejdet med eksempelvis børn og unge med autisme og børn og unge med fysiske funktionsnedsættelser såsom kommunikationshandicap og bevægelseshandicap, lige såvel som der er væsentlig forskel på, hvor store udfordringer kommunerne hver især oplever inden for samme målgruppe. Undersøgelsen afdækker ikke, hvilke faktorer der konkret ligger bag denne variation i udfordringsbilledet. Generelt set opleves væksten i målgruppen som en af største udfordringer på tværs af kommuner.

Børn og unge med bekymrende skolefravær fylder stadig meget i kommunerne

En stor del af kommunerne oplever udfordringer i arbejdet med børn og unge med bekymrende skolefravær og skolevægring. 88 pct. af kommunerne oplever udfordringer med at skabe klarhed over skolefraværsproblematikker, som skal håndteres med en særlig indsats. Mange kommuner oplever også udfordringer med at følge systematisk op på bekymrende skolefravær (72 pct.) og at have viden og kompetencer til at håndtere bekymrende skolefravær (85 pct.). Alle er steget i forhold til 2020.

1 Organisering, styring og kvalitet

I spørgeskemaundersøgelsens første del blev kommunerne bedt om at vurdere, i hvilken grad de oplever udfordringer på tværs af det sociale område, inden for ni organisatoriske fokusområder. I dette afsnit præsenteres nogle af de væsentligste resultater.

På tværs af de ni organisatoriske fokusområder er kommunerne blevet spurgt til, i hvilken grad de samlet set oplever udfordringer med det givne fokusområde, jf. figur 1. De fokusområder som flest kommuner angiver, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer med er områderne

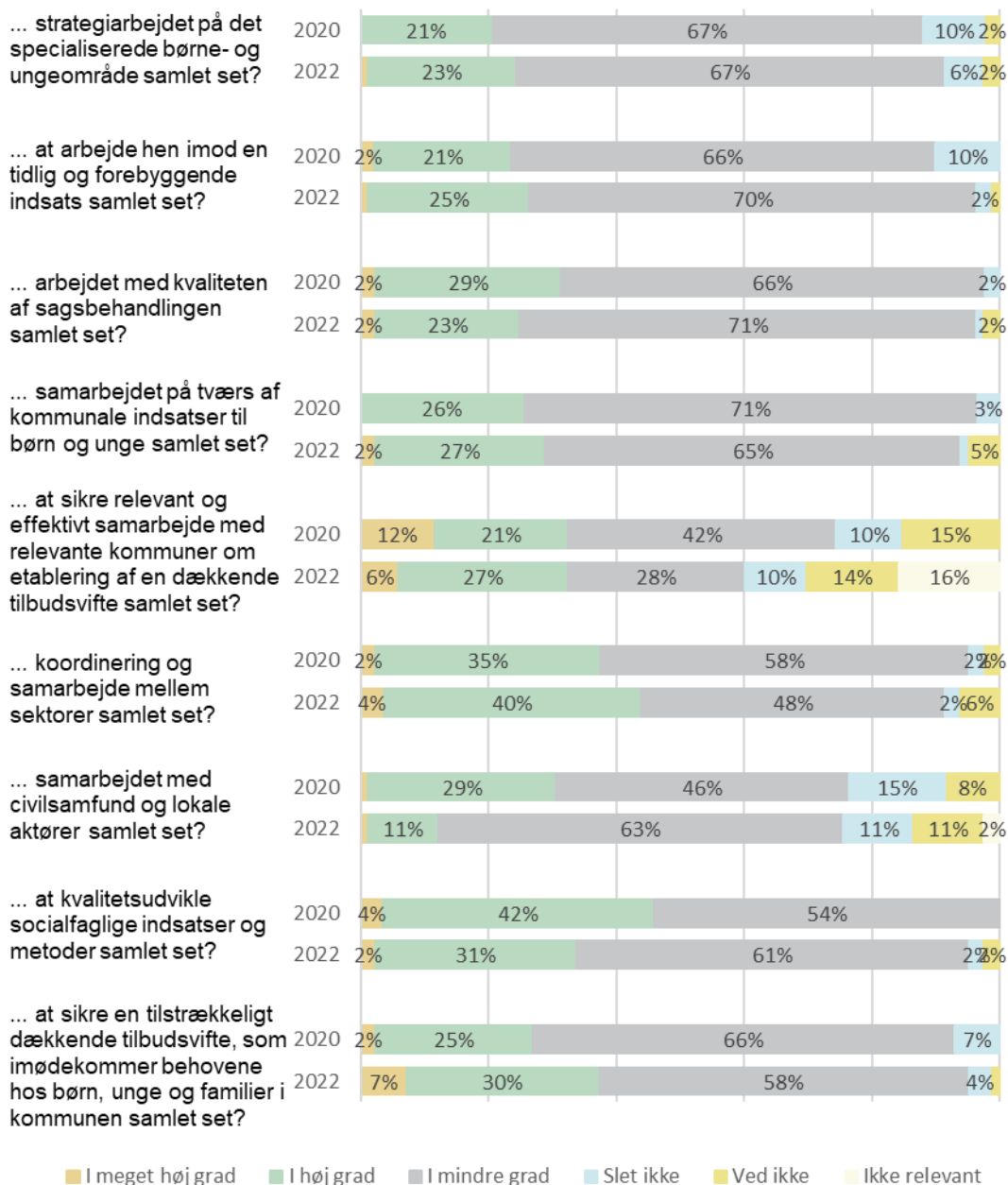
- koordinering og samarbejde mellem sektorer (44 pct.). Her er der en stigning i forhold til 2020 (37 pct.).
- at sikre en tilstrækkeligt dækkende tilbudsvifte, som imødekommer behovene hos børn, unge og familier i kommunen (37 pct.). Dette er en stigning i forhold til 2020 (27 pct.)
- koordinering og samarbejde på tværs af kommuner i forhold til at sikre relevant og effektivt samarbejde med relevante kommuner om etablering af en dækkende tilbudsvifte (33 pct.), hvilket er på niveau med 2020 undersøgelsen.

Fælles for ovenstående tre fokusområder er, at flere kommuner oplever disse som mere udfordrende i 2022 end i 2020.

De fokusområder som færrest kommuner angiver, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer med er *Koordinering og samarbejde med civilsamfund og lokale aktører* (13 pct.) og *strategiarbejdet* (24 pct.). Især er antallet af kommuner, der oplever udfordringer i *samarbejdet med civilsamfund* faldet markant fra 30 pct. i 2020 til 12 pct. i 2022. Strategiarbejdet er steget en lille smule fra 21 pct. i 2020 til 24 pct. i 2022).

Figur 1 – Kommunernes oplevede udfordringer på tværs af organisatoriske fokusområder på børne- og ungeområdet

I hvilken grad oplever kommunen udfordringer med?

Anm.: Figuren illustrerer, i hvilken grad kommunerne samlet set oplever udfordringer på hver af de organisatoriske fokusområder i Social- og Boligstyrelsens spørgeskemaundersøgelse på børne- og ungeområdet. Figuren angiver andelen af kommuner, der "i meget høj grad", "i høj grad", "i mindre grad" eller "slet ikke" oplever udfordringer. Herudover indgår andelen af kommuner, der har angivet "ved ikke". Procentsatserne er afrundet til nærmeste hele tal. N = 82-84.

Kilde: Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse af kommunernes oplevede udfordringer på det sociale område (2020 og 2022).

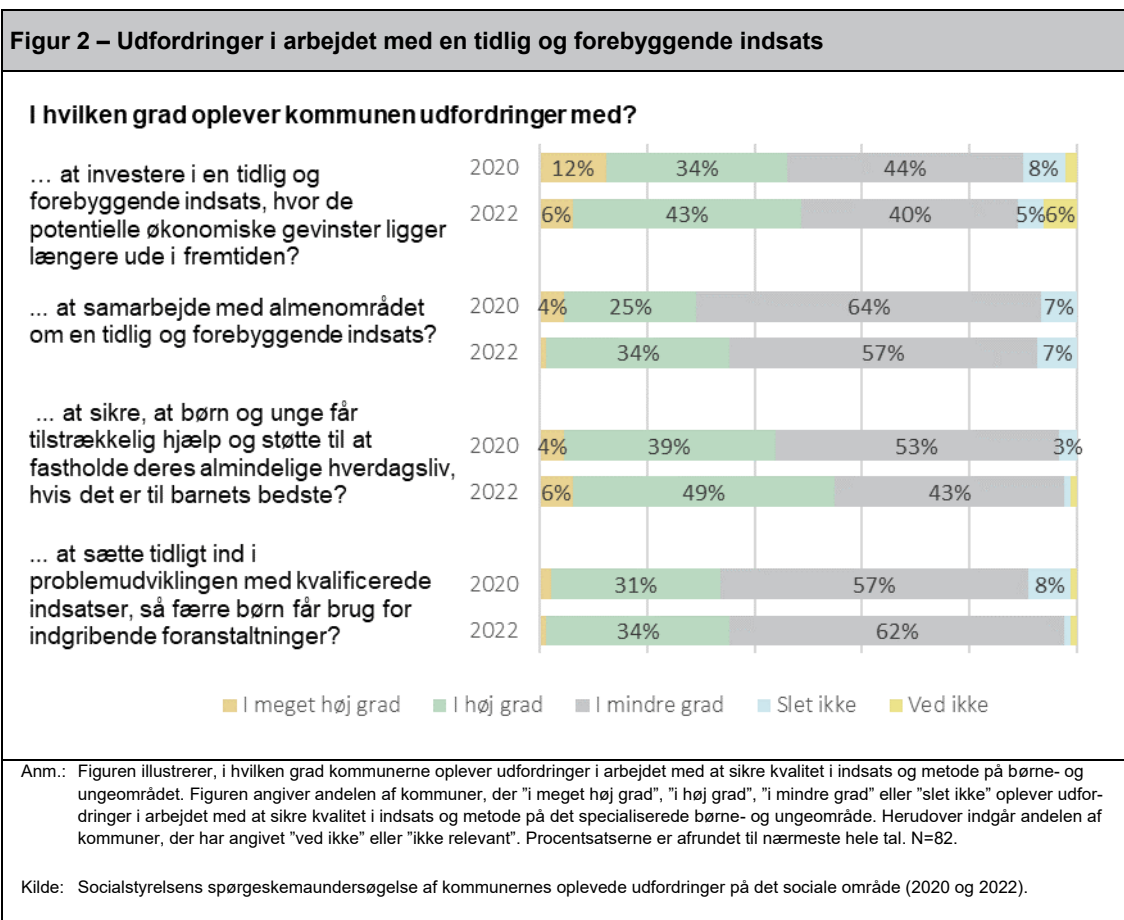
I det følgende præsenteres kommunernes oplevede udfordringer inden for en række af de ni organisatoriske fokusområder. Selvom alle resultater er vigtige i Social- og Boligstyrelsens arbejde på det social område, så er det kun et udsnit af de væsentligste resultater fra undersøgelsen, som præsenteres nedenfor. Alle resultater kan findes i bilagsrapporten, der hører til denne rapport.

Første afsnit inddrager områder, hvor mange kommuner oplever udfordringer. Andet afsnit koncentrerer sig om de fokusområder, hvor udfordringsbilledet er mere begrænset. For begge afsnit vil udviklingen i forhold til undersøgelsen i 2020 blive inddraget.

1.1 Områder hvor mange kommuner oplever udfordringer

En tidlig og forebyggende indsats

I arbejdet med en tidlig og forebyggende indsats oplever 55 pct. af kommunerne i meget høj grad/i høj grad udfordringer med at sikre, at børn og unge får tilstrækkelig hjælp og støtte til at fastholde deres almindelige hverdagsliv, hvis det er til barnets bedste, jf. figur 2. I forhold til 2020 er det en stigning på 11 pct. point. 49 pct. af kommunerne oplever også store udfordringer med at investere i en tidlig og forebyggende indsats, hvor de potentielle økonomiske gevinster ligger længere ude i fremtiden. Her er der en mindre stigning i forhold til 2020.

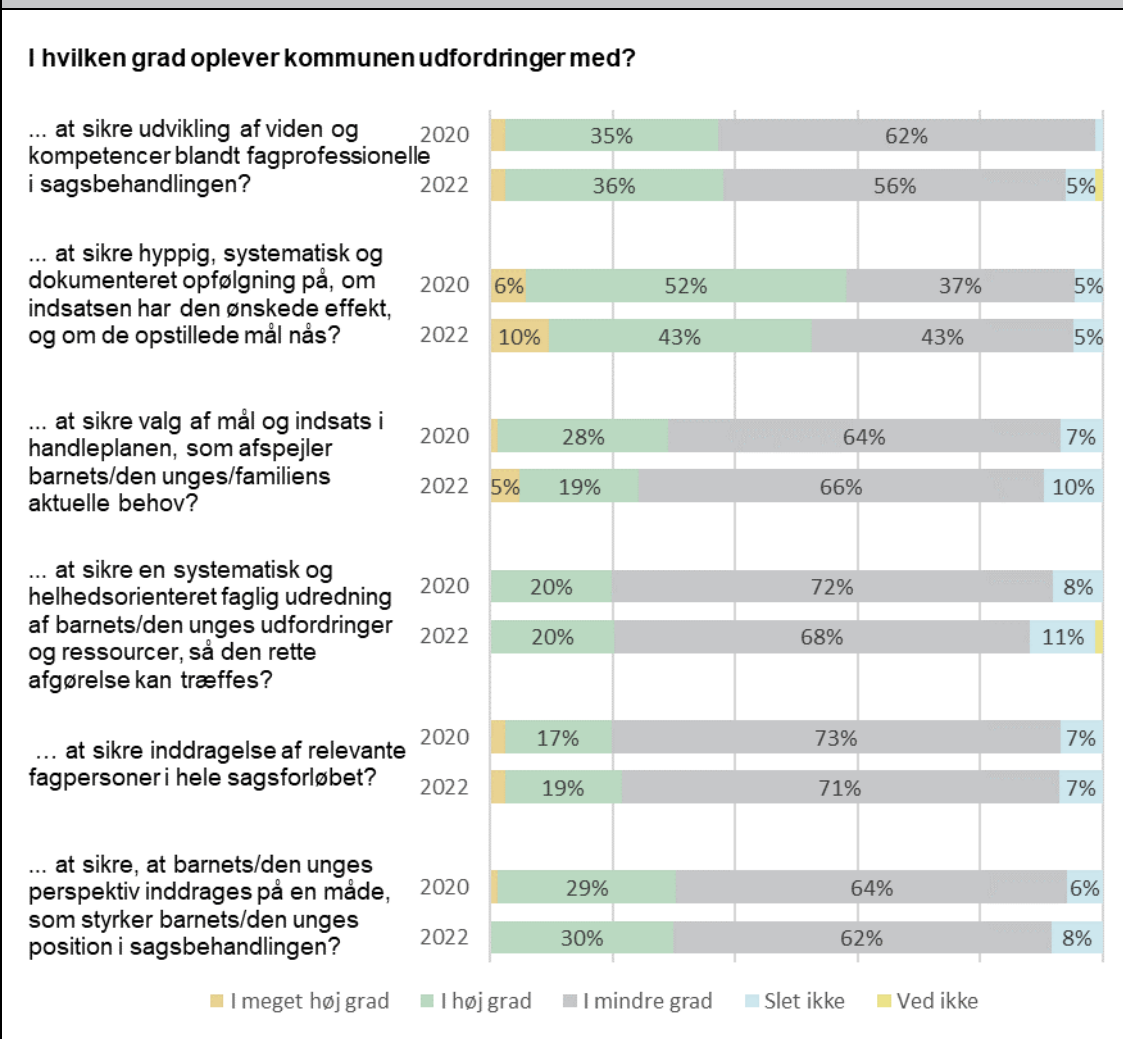

Kvalitet i sagsbehandlingen

Samlet set angiver ca. 25 pct. af kommunerne, at de oplever udfordringer med *kvaliteten i sagsbehandlingen*, jf. figur 1. 53 pct. af kommunerne angiver, at de i meget høj eller i høj grad oplever udfordringer med at sikre en hyppig, systematisk og dokumenteret opfølgning på, om den sociale indsats har den ønskede effekt, og om de opstillede mål nås. 70-79 pct. af kommunerne oplever få/slet ingen udfordringer med blandt andet inddragelse af relevante fagpersoner, valg af mål og indsats i handleplanen eller at sikre systematisk og helhedsorienteret faglig udredning, jf. figur 3.

I forhold til undersøgelsen i 2020 fordeler kommunernes svar sig på nogenlunde måde i 2022.

Figur 3 – Udfordringer med kvaliteten i sagsbehandling

Anm.: Figuren illustrerer, i hvilken grad kommunerne oplever udfordringer med koordinering og samarbejde mellem sektorer på børne- og ungeområdet. Figuren angiver andelen af kommuner, der "i meget høj grad", "i høj grad", "i mindre grad" eller "slet ikke" oplever udfordringer med koordinering og samarbejde mellem sektorer på det specialiserede børne- og ungeområde. Herudover indgår andelen af kommuner, der har angivet "ved ikke" eller "ikke relevant". Procentsatserne er afrundet til nærmeste hele tal. N = 84.

Kilde: Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse af kommunernes oplevede udfordringer på det sociale område (2020 og 2022).

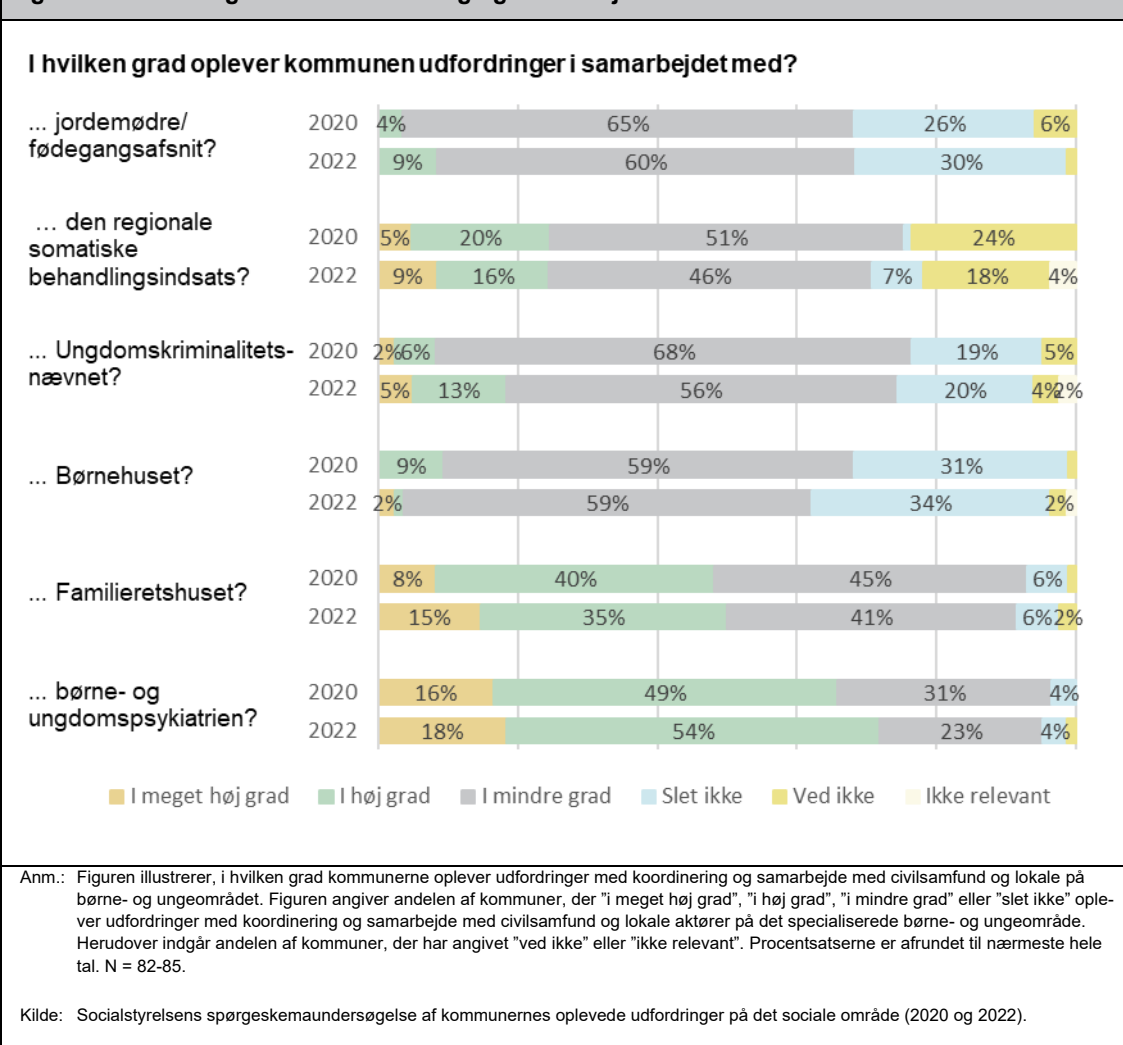
Koordinering og samarbejde mellem sektorer

44 pct. af kommunerne angiver, at de oplever udfordringer med *koordinering og samarbejde mellem sektorer samlet set*. Dette er en stigning i forhold 2020 (37 pct.), jf. figur 1.

Særligt samarbejdet med børne- og ungespsykiatrien udfordrer til stadighed de adspurgte kommuner. 72 pct. angiver, at de i meget høj grad/i høj grad oplever udfordringer i dette samarbejde, jf. figur 4. Udfordringsbilledet er steget med 7 pct. point siden 2020. Flere kommuner angiver, at lange ventetider i Familieretshuset og i psykiatrien er en stor årsag til udfordringer i samarbejdet.

En kommune skriver: "Psykiatriens indsats over for målgruppen er meget koncentreret til udredning af psykiske diagnoser og behandlingstilbuddene er stærkt begrænset. Det forventes at kommunerne løser langt de fleste behandlingsopgaver over for målgruppen, på trods af at psykiatrien har det opgavemæssige ansvar og hertil de faglige kompetencer."

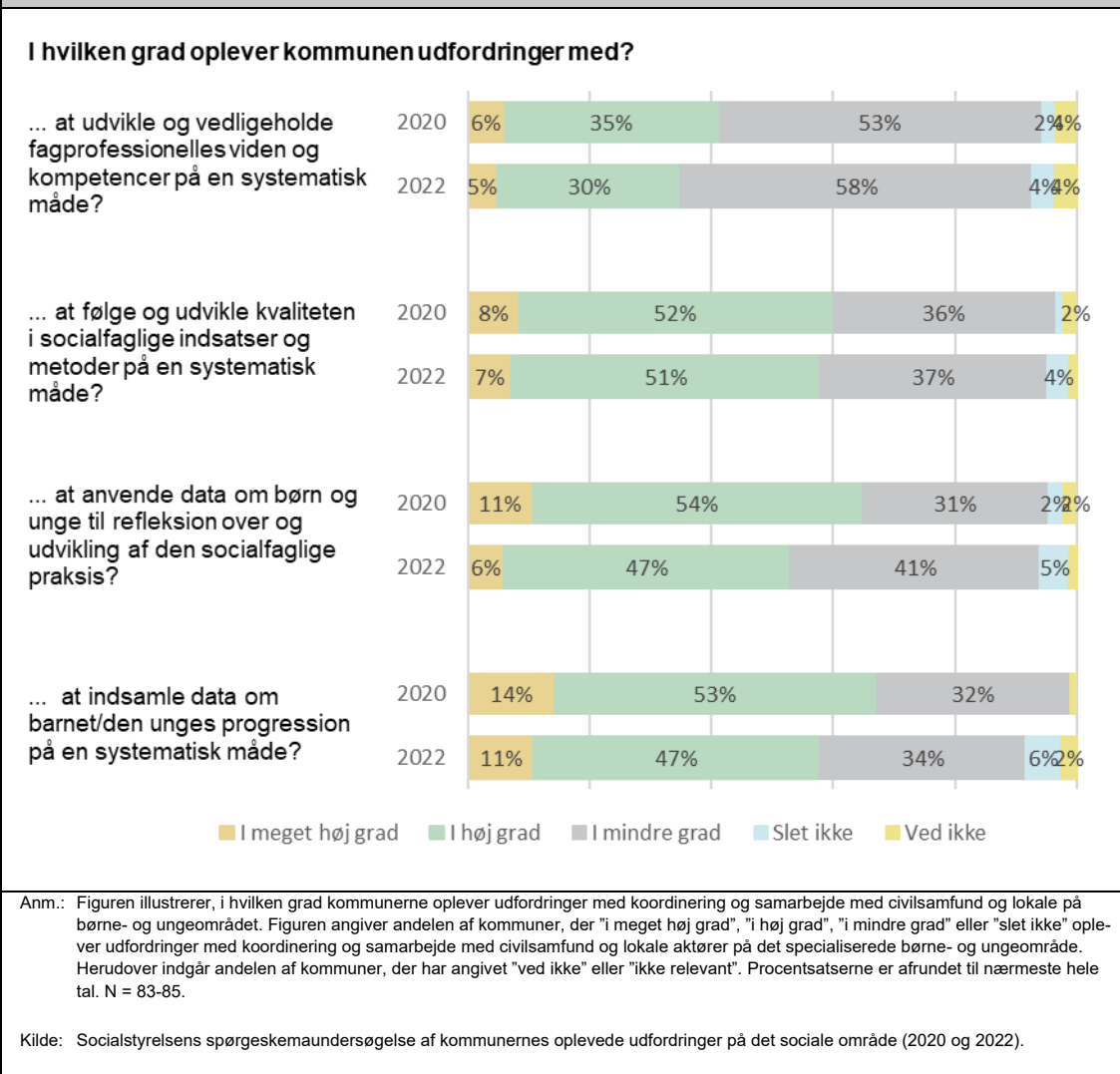
Figur 4 – Udfordringer med koordinering og samarbejde mellem sektorer

Indsats og metode, kvalitet i indsats og metode

33 pct. af kommunerne angiver, at de oplever udfordringer med *Indsats og metode, kvalitet i indsats og metode samlet set*. Altså eksempelvis at anvende data om børn og unge til refleksion over og udvikling af den socialfaglige praksis. Dette er et fald på 13 pct. point i forhold til 2020 (46 pct.), jf. figur 1.

Figur 5 – Udfordringer med indsats og metode, kvalitet i indsats og metode

Ses der nærmere på spørgsmålene for dette fokusområde ligger tre ud af fire spørgsmål over udfordringerne samlet set for fokusområdet, jf. figur 5. For alle spørgsmål er der et fald siden 2020. Dog oplever over halvdelen af de adspurgte kommuner væsentlige udfordringer med:

- at indsamle data om barnet/den unges progression på en systematisk måde (58 pct.)
- at følge og udvikle kvaliteten i socialfaglige indsatser og metoder på en systematisk måde (58 pct.)
- at anvende data om børn og unge til refleksion over og udvikling af den socialfaglige praksis (53 pct.)

Omvendt oplever 65 pct. af de adspurgte kommuner i meget lille grad/slet ikke udfordringer med at udvikle og vedligeholde fagprofessionelles viden og kompetencer på en systematisk måde.

En tilstrækkeligt dækkende tilbudsvifte

37 pct. af kommunerne oplever udfordringer *med at sikre en tilstrækkeligt dækkende tilbudsvifte, som imødekommer behovene hos børn, unge og familier i kommunen*, jf. figur 1. Dette er en stigning på 10 pct. point siden 2020.

Nogle kommuner angiver, at deres udfordringer knytter sig til anbringelser og aflastning blandt andet når der er brug for specialiserede kompetencer. For andre handler det om tilbud til bestemte målgrupper eller ventetid til tilbud.

En kommune skriver eksempelvis: *"Vi har mange tilbud i kommunen, men samtidig oplever mange fagpersoner, at der ofte mangler fleksible og hurtige tilbud. Der er ofte ventelister på mange tilbud (fx kontaktpersoner og familiebehandling) hvilket gør, at man ikke kan sætte ind så hurtigt, som man gerne ville."*

1.2 Supplerende bemærkninger til de organisatoriske fokusområder

Kommunerne har haft mulighed for at skrive uddybende kommentarer til hvert fokusområde samt angive om de oplever andre organisatoriske udfordringer. Her har kommunerne både skrevet om tiltag, der hjælper og udfordrer dem.

Nogle kommuner angiver, at de oplever udfordringer med at få og anvende data, men andre klarer det godt. De angiver også, at de mangler muligheder for at sammenligne sig med andre kommuner.

En kommune skriver *"Vi trækker data for udsatte børn og unge ud af DUBU, som vi benytter i vores sagsbehandling. Vi bruger FLIS i forhold til mere samlet data."*

En anden skriver *"Vi har ikke adgang til den data/ledelsesinformation der kan understøtte børn og ungeområdet"*.

Nogle kommuner angiver, at de har gode strategier for det sociale børne- og ungeområde. For nogle af disse er det dog svært at implementere strategierne i praksis.

Kommunernes økonomi angives som en udfordring i forhold til at prioritere ressourcer til nye tiltag som for eksempel at styrke kvaliteten i sagsbehandlingen, det tværgående samarbejde mellem forvaltninger/ansvarsområder i kommunen, samarbejdet med eksterne aktører og arbejdet med flere tidligt forebyggende indsatser etc. Særligt bliver ressourcer til at sikre kvaliteten i sagsbehandlingen nævnt af flere kommuner.

En kommune skriver, at *"samarbejdet med normalområdet og andre snitflader til offentlige aktører er vigtigt og kræver mange ressourcer at vedligeholde. Den pressede økonomi på socialområdet generelt gør det nødvendigt at prioritere ressourcerne stramt..."*

Men der er også kommuner, der har fundet løsninger på nogle af disse udfordringer. Som her i forhold til kvaliteten i sagsbehandlingen: *"Personalet er trænet i inddragelse via video med super effekt. (forløb med Børns Vilkår)"*. Her nævnes også samarbejde med Den nationale videns- og specialrådgivningsorganisation (herefter VISO) og Social- og Boligstyrelsens Task Force.

Andre kommuner har fået etableret et godt system til blandt andet at arbejde med en tidlig og forebyggende indsats.

En kommune skriver, at *"Vi har arbejdet målrettet med udvikling af tidlige og forebyggende indsatser. Centralt heri er etablering af indsatser i almenområdet, hvilket kræver tæt samarbejde på tværs af fagområder. Desuden har vi netop igangsat udvikling af værktøjer, der kan hjælpe os med at identificere, hvor vi særligt skal sætte ind med forebyggende indsatser"*.

Rekruttering og fastholdelse af medarbejdere angiver nogle kommuner som en udfordring. Området er præget af en høj medarbejderomsætningen og det kan være svært både at få nye kvalificerede medarbejdere.

Modarbejdende lovgivninger bliver ligeledes angivet af nogle kommuner som en udfordring. En kommune nævner for eksempel, at Servicelovens bestemmelser og Ungdomskriminalitetslovgivningen er modsigende. Det uddybes dog ikke nærmere på hvilke områder af lovområderne der er uoverensstemmelser.

2 Udfordringer på målgruppeniveau

I undersøgelsen blev kommunerne bedt om at vurdere, i hvilken grad de oplever udfordringer i arbejdet med 17 udvalgte målgrupper på det specialiserede børne- og ungeområde (se bilag 2). For hver målgruppe blev kommunerne spurgt ind til, i hvilken grad de oplever udfordringer i relation til følgende otte fokusområder:

- opsporing
- vækst i målgruppeomfang
- tidlige og forebyggende tiltag
- tilbud og indsatser
- samarbejde med borgere
- samarbejde på tværs af kommunen om indsatser og tilbud
- samarbejde med relevante sektorer om indsatser og tilbud
- kompetencer og viden hos fagprofessionelle.

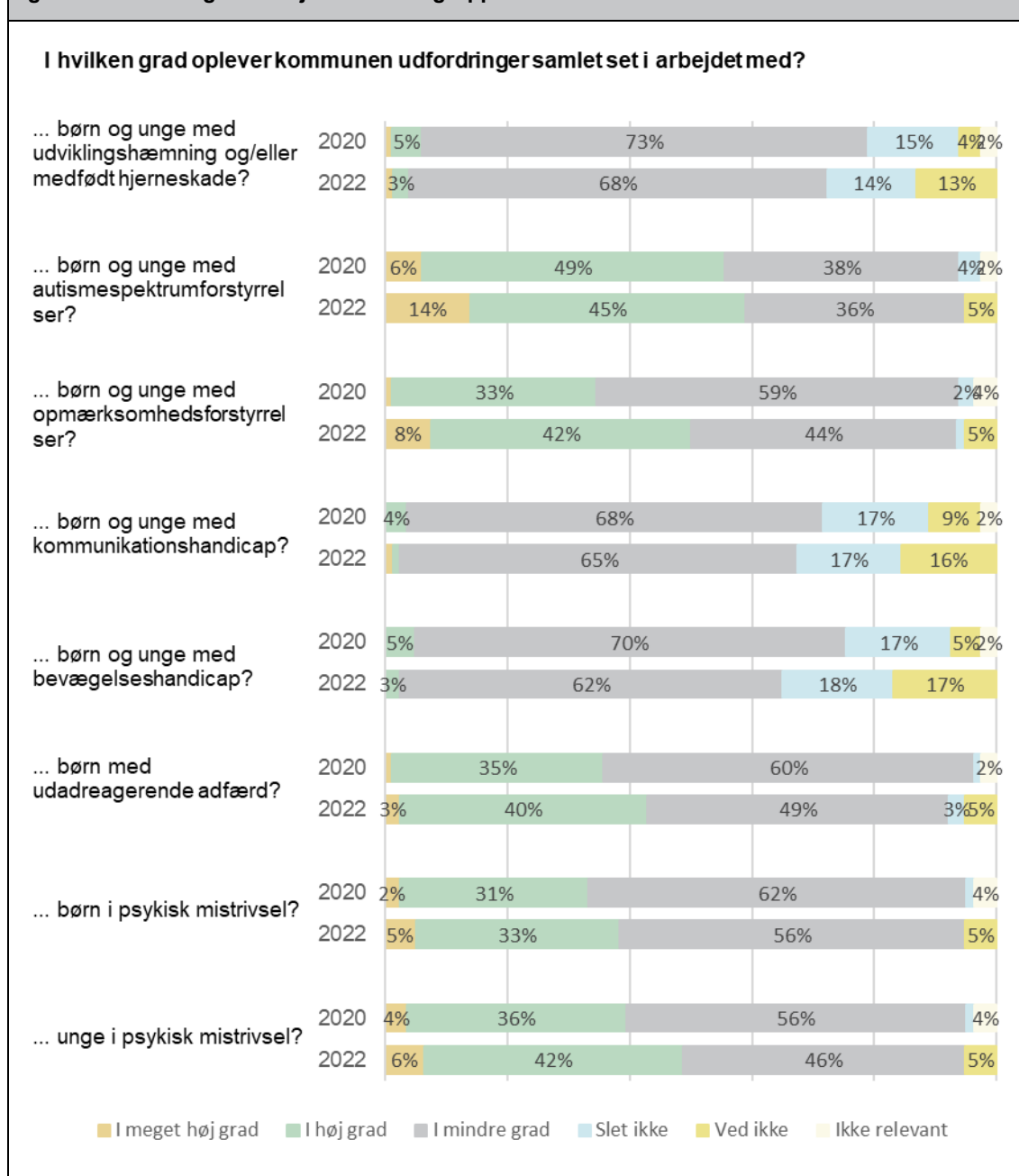
Derudover blev kommunerne spurgt til, i hvilken grad de oplever udfordringer i arbejdet med hver af de 17 målgrupper samlet set. Det er særligt følgende målgrupper, som flest kommuner oplever udfordringer i arbejdet med, jf. figur 6:

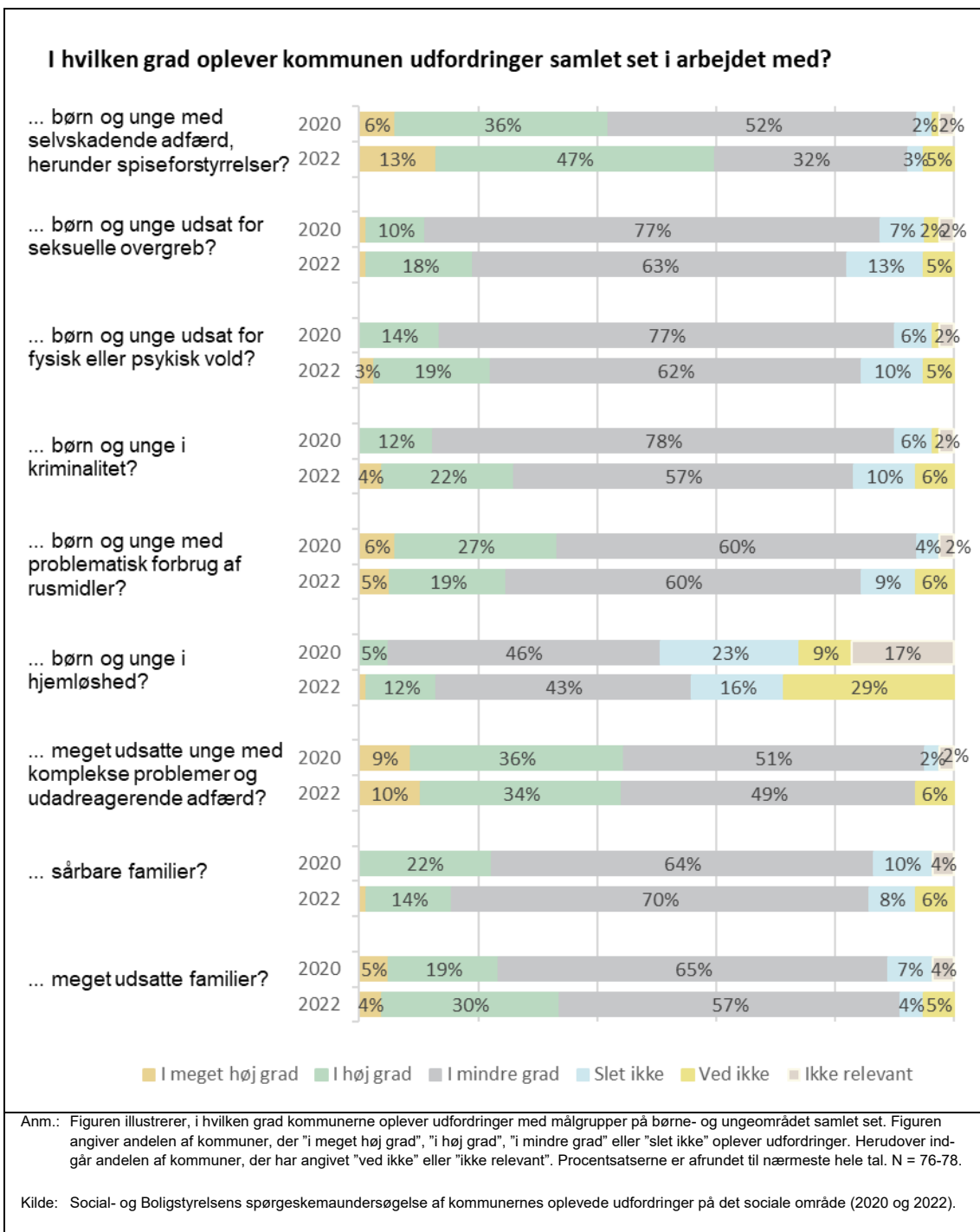
- børn og unge med selvskadende adfærd, herunder spiseforstyrrelser (60 pct. i 2022 stigende fra 42 pct. i 2020).
- børn og unge med autismespektrumforstyrrelser (59 pct. i 2022 stigende fra 55 pct. i 2020).
- børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelser (50 pct. i 2022 stigende fra 34 pct. i 2020).

I forhold til undersøgelsen i 2020 er der to gengangere og en ny målgruppe (børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelser) på listen over hvilke målgrupper, som flest kommuner oplever udfordringer med.

I det følgende præsenteres en del af resultaterne for nogle af de 17 målgrupper på det specialiserede børne- og ungeområde. Det er kun et udsnit af de væsentligste resultater fra undersøgelsen, som præsenteres nedenfor. Alle resultater kan findes i den tilhørende bilagsrapport, der hører til denne rapport. Igen skal det pointeres, at alle resultater er vigtige i Social- og Boligstyrelsens arbejde med at understøtte kommunerne på det sociale område.

Figur 6 – Udfordringer i arbejdet med målgrupper samlet set

2.1 Udviklingen i kommunernes oplevede udfordringer for målgrupperne

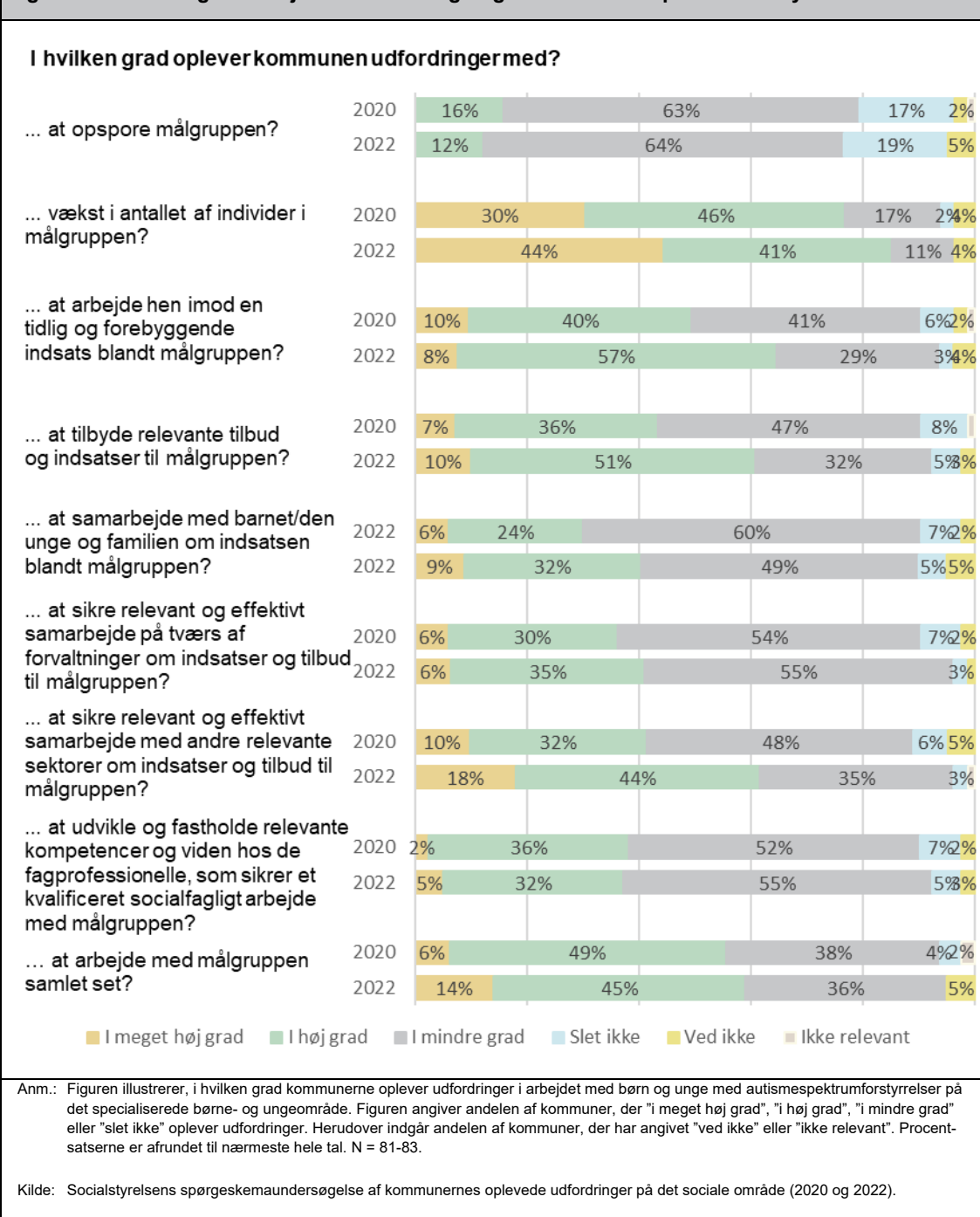
Børn og unge med autismspektrumforstyrrelser

59 pct. af kommunerne angiver overordnet, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer i arbejdet med *Børn og unge med autismspektrumforstyrrelser*, jf. figur 6. I forbindelse med arbejdet med målgruppen angiver kommunerne, at den største udfordring er væksten i antallet af personer i målgruppen, jf. figur 7.

Resultaterne viser en stigende tendens. I VIVE's undersøgelse af kommunernes oplevede udfordringer på det specialiserede børne- og ungeområde fra 2019, var det særligt et stigende målgruppeomfang, der var en udfordring for kommunerne (VIVE, 2019). I 2020 oplevede 76 pct. af kommunerne i meget høj grad/i høj grad udfordringer med vækst i målgruppeomfanget. I 2022 er der 85 pct. af kommunerne, der angiver, at væksten i høj eller meget høj grad er en udfordring, jf. figur 7. Altså ses en stigende tendens siden undersøgelsens første gennemførelse i 2019.

Kommunerne oplever udfordringer på flere af målgrupperne. For en del af disse målgrupper angiver mellem 37 pct. og 65 pct. af kommunerne, at de oplever udfordringer. For størstedelen af disse er andelen, som oplever udfordringer i høj eller meget grad steget siden 2020. Den eneste afvigelse her er i opsporingen af målgruppen børn og unge med autismspektrumforstyrrelser. Her oplever meget få kommuner (12 pct.) udfordringer.

Figur 7 – Udfordringer i arbejdet med børn og unge med autismespektrumforstyrrelser

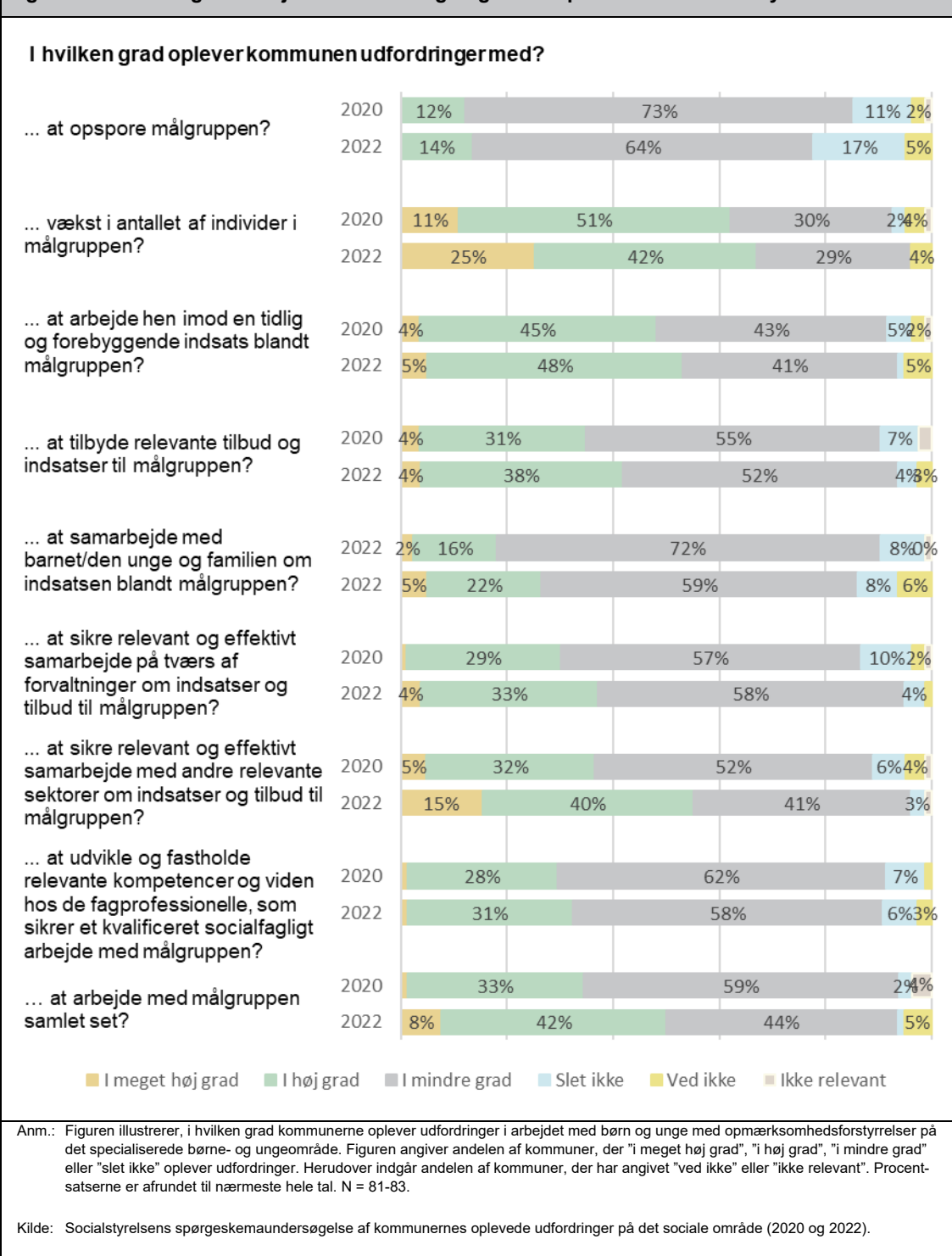

Børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelser

For *Børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelser* tegner der sig en lignende tendens som ved børn og unge med autismespektrumforstyrrelser. 50 pct. af kommunerne angiver, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer i arbejdet med børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelser, jf. figur 6. I arbejdet med målgruppen angiver flest kommuner, at de oplever udfordringer med:

- vækst i antallet af individer i målgruppen (67 pct.)
- at sikre relevant og effektivt samarbejde med andre relevante sektorer om indsatser og tilbud til målgruppen (55 pct.), jf. figur 8

Figur 8 – Udfordringer i arbejdet med børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelser

Børn med udadreagerende adfærd

46 pct. af kommunerne angiver, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer i arbejdet med *Børn med udadreagerende adfærd*, jf. figur 6. I forbindelse med arbejdet med målgruppen er der flest kommuner, der angiver, at de i høj grad oplever udfordringer med:

- vækst i antallet af personer i målgruppen (61 pct.), som er på samme niveau som i 2020
- at arbejde hen imod en tidlig og forebyggende indsats til målgruppen (48 pct.), hvilket er 9 pct. point højere end i 2020
- at sikre relevant og effektivt samarbejde med andre relevante sektorer om indsatser og tilbud til målgruppen (49 pct.), hvilket er en stigning på 23 pct. point i forhold til 2020.

Faktisk gælder der for syv ud af ni fokusområder at mere end 35 pct. af kommunerne angiver, at de oplever udfordringer med målgruppen. For disse områder er der en stigende tendens. Kommunerne oplever ikke store udfordringer med opsporing af målgruppen og i samarbejdet med barnet/den unge og familien om indsatsen. Her svarer henholdsvis 93 pct. (opsparing) og 78 pct. (samarbejde) af kommunerne, at de oplever udfordringer i mindre grad/slet ikke.

Børn i psykisk mistrivsel

38 pct. af kommunerne angiver, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer i arbejdet med *børn i psykisk mistrivsel*, jf. figur 6. Kommunerne angiver, at de i arbejdet med målgruppen særligt oplever udfordringer med:

- vækst i antallet af personer i målgruppen (75 pct.), hvilket svarer til niveauet i 2020
- at arbejde hen imod en tidlig og forebyggende indsats til målgruppen (62 pct.), hvilket er en stigning på 7 pct. point i forhold til 2020
- at sikre relevant og effektivt samarbejde med andre relevante sektorer om indsatser og tilbud til målgruppen (56 pct.), hvilket er en stigning på 14 pct. point siden 2020.

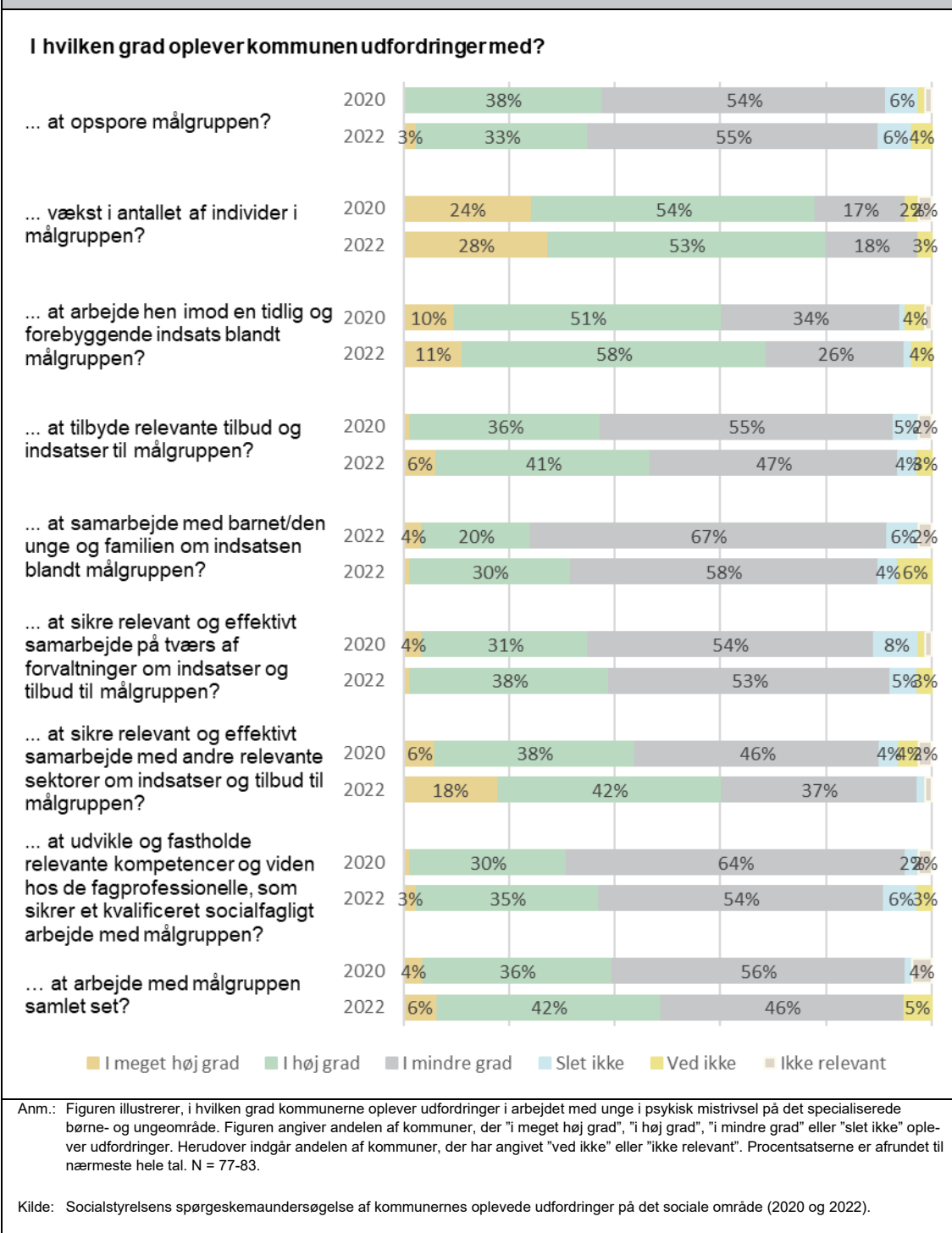
Generelt er der flere kommuner i 2022, der oplever udfordringer på alle fokusområder for børn med psykisk mistrivsel i forhold til 2020.

Unge i psykisk mistrivsel

40 pct. af kommunerne angiver, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer i arbejdet med *unge i psykisk mistrivsel*, jf. figur 6. I forbindelse med arbejdet med målgruppen er der flest kommuner, der angiver, at de i høj grad oplever udfordringer med:

- vækst i antallet af personer i målgruppen (81 pct.), hvilket er på niveau med 2020
- at arbejde hen imod en tidlig og forebyggende indsats til målgruppen (69 pct.). Dette er 8 pct. point flere kommuner end i 2020.
- at sikre relevant og effektivt samarbejde med andre relevante sektorer om indsatser og tilbud til målgruppen (60 pct.), hvilke er en stigning på 16 pct. point i forhold til 2020.

Figur 9 – Udfordringer i arbejdet med unge i psykisk mistrivsel

Der er en stigning i antallet af kommuner, der angiver, at de i høj grad eller meget høj grad har udfordringer for næsten alle fokusområder.

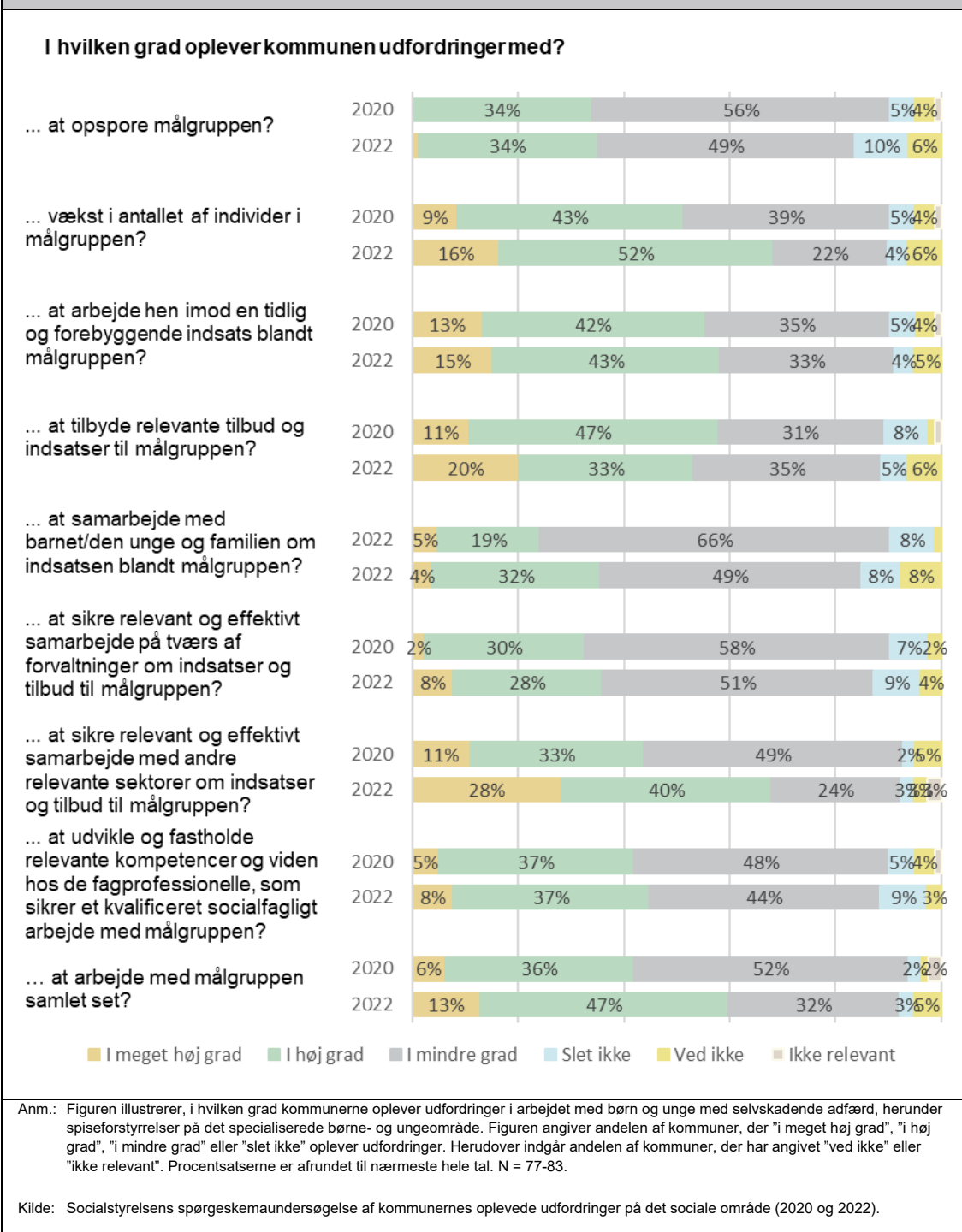
Børn og unge med selvskadende adfærd, herunder spiseforstyrrelser

60 pct. af kommunerne angiver, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer i arbejdet med *børn og unge med selvskadende adfærd, herunder spiseforstyrrelser*, jf. figur 6. Dette er en stigning på 18 pct. point siden 2020. I forbindelse med arbejdet med målgruppen er der flest kommuner, der angiver, at de i høj grad oplever udfordringer med:

- at arbejde hen imod en tidlig og forebyggende indsats til målgruppen (58 pct. i 2022 og 55 pct. i 2020)
- vækst i antallet af personer i målgruppen (68 pct. i 2022 og 51 pct. i 2020)
- at sikre relevant og effektivt samarbejde med andre relevante sektorer om indsatser og tilbud til målgruppen (68 pct. i 2022 og 46 pct. i 2020) , jf. figur 10.

Ca. tre ud af fire kommuner oplever i mindre grad/slet ikke udfordringer med at samarbejde med barnet/den unge og familien om indsatsen (74 pct.). Ca. to tredjedele af kommunerne oplever i mindre grad/slet ikke udfordringer med at sikre relevant og effektivt samarbejde på tværs af forvaltninger om indsatser og tilbud. For disse fokusområder er der færrest kommuner, der oplever udfordringer. Dog er begge steget siden 2020. Det eneste fokusområde, hvor færre kommuner i meget høj/høj grad oplever udfordringer, er med at tilbyde relevante tilbud og indsatser til målgruppen.

Figur 10 – Udfordringer i arbejdet med børn og unge med selvskadende adfærd, herunder spiseforstyrrelser

Børn og unge med problematisk forbrug af rusmidler

24 pct. af kommunerne angiver, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer i arbejdet med *børn og unge med problematisk forbrug af rusmidler*, hvilket er et fald i forhold til 2020 (33 pct.), jf. figur 6. I arbejdet med målgruppen er der flest kommuner, der angiver, at de oplever udfordringer med:

- at sikre relevant og effektivt samarbejde med andre relevante sektorer om indsatser og tilbud til målgruppen (35 pct. i 2022 mod 26 pct. i 2020)
- at udvikle og fastholde relevante kompetencer og viden hos de fagprofessionelle, som sikrer et kvalificeret socialfagligt arbejde med målgruppen (35 pct. i 2022 mod 29 pct. i 2020).

For nogle af fokusområderne er der sket et markant fald i andelen af kommuner, der oplever udfordringer i meget eller høj grad:

- at tilbyde relevante tilbud og indsatser til målgruppen (29 pct. i 2022 mod 39 pct. i 2020)
- at samarbejde med barnet/den unge og familien om indsatsen til målgruppen (20 pct. i 2022 mod 36 pct. i 2020)
- vækst i antallet af personer i målgruppen (24 pct. i 2022 mod 34 pct. i 2020).

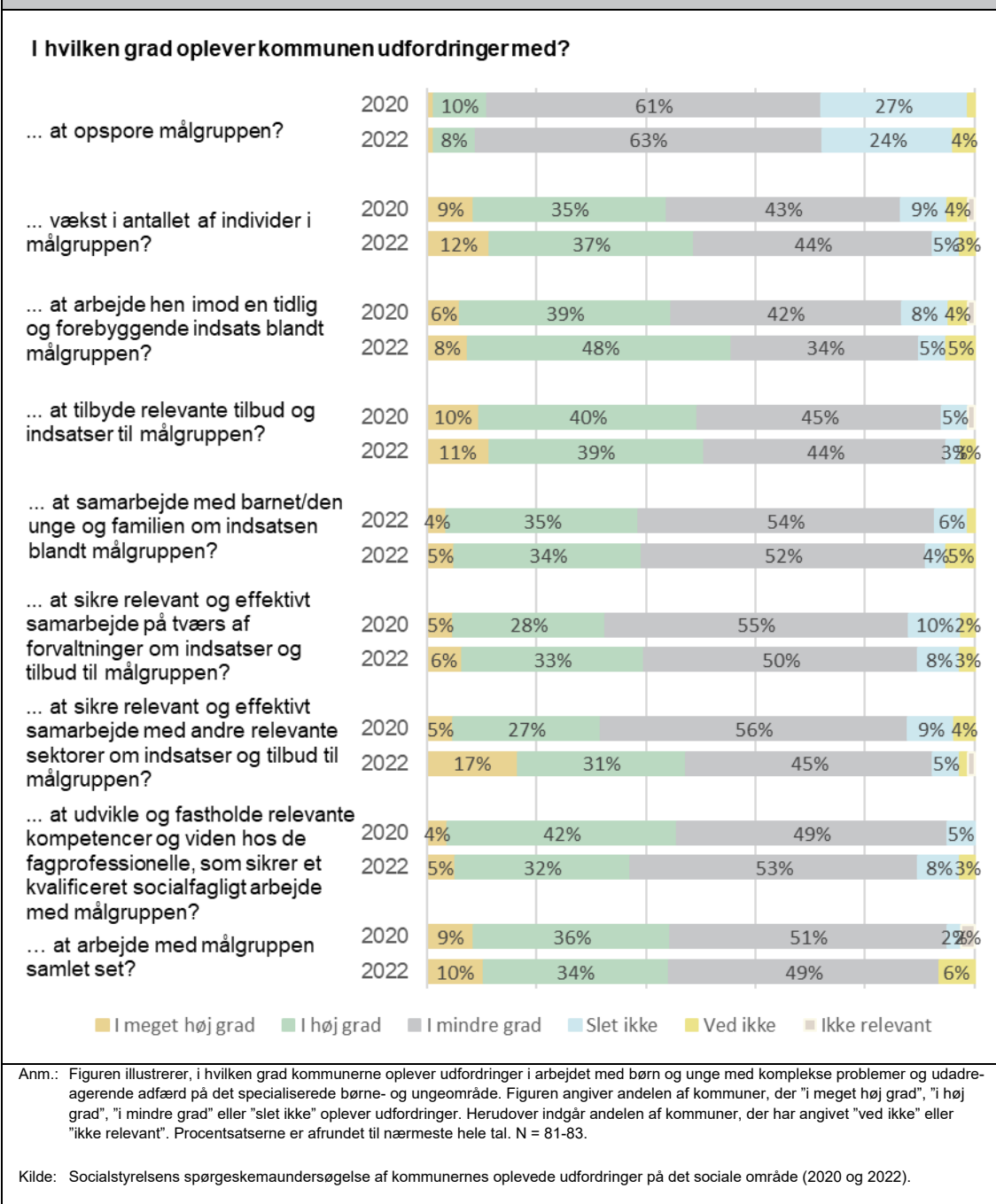
For alle tre fokusområder gælder, at de i 2020 havde den største andel af kommuner, der oplevede udfordringer i meget høj eller høj grad.

Meget udsatte unge med komplekse problemer og udadreagerende adfærd

44 pct. af kommunerne angiver, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer i arbejdet med *meget udsatte unge med komplekse problemer og udadreagerende adfærd*, hvilket er samme niveau som i 2020 jf. figur 6. I forbindelse med arbejdet med målgruppen, er der flest kommuner, der angiver at de i høj grad oplever udfordringer med:

- at arbejde hen imod en tidlig og forebyggende indsats til målgruppen (56 pct. i 2022 mod 45 pct. i 2020), jf. figur 11.
- at tilbyde relevante tilbud og indsatser til målgruppen (51 pct. i 2022 mod 49 pct. i 2020)
- vækst i antallet af individer i målgruppen (49 pct. i 2022 mod 44 pct. i 2020)

**Figur 11 – Udfordringer i arbejdet med meget udsatte unge med komplekse problemer og uad-
reagerende adfærd**

Meget udsatte unge med sårbare familier

15 pct. af kommunerne angiver, at de i høj grad oplever udfordringer i arbejdet med *meget ud-
satte unge med sårbare familier*, hvilket er et fald i forhold til 2020 (22 pct.), jf. figur 6. I forbin-
delse med arbejdet med målgruppen er der flest kommuner, der angiver, at de i høj grad ople-
ver udfordringer med:

- vækst i antallet af personer i målgruppen (54 pct. i 2022 mod 35 pct. i 2020)
- at arbejde hen imod en tidlig og forebyggende indsats til målgruppen (35 pct. i 2022 mod 33 pct. i 2020).

Disse to fokusområder var også de to områder, der udfordrede flest kommuner i 2020. Især har der været en stigning i andelen af kommuner, der oplever udfordringer med væksten i målgruppen.

Meget udsatte familier

34 pct. af kommunerne angiver, at de i høj og i meget høj grad oplever udfordringer i arbejdet med *meget udsatte familier*, hvilket er en stigning i forhold til 2020 (23 pct.), jf. figur 6. I arbejdet med målgruppen angiver kommunerne, at de særligt oplever udfordringer med:

- at arbejde hen imod en tidlig og forebyggende indsats til målgruppen (42 pct. i 2022 mod 29 pct. i 2020)
- vækst i antallet af individer i målgruppen (40 pct. i 2022 mod 25 pct. i 2020)
- at sikre relevant og effektivt samarbejde med andre relevante sektorer om indsatser og tilbud til målgruppen (37 pct. i 2022 mod 19 pct. i 2020)
- at samarbejde med barnet/den unge og familien om indsatsen til målgruppen (35 pct.)
- at udvikle og fastholde relevante kompetencer og viden hos de fagprofessionelle, som sikrer et kvalificeret socialfagligt arbejde med målgruppen (25 pct.).

For de tre ovenstående fokusområder oplever markant flere kommuner i meget høj grad/i høj grad udfordringer. I forhold til 2020 er arbejdet hen imod en tidlig og forebyggende indsats til målgruppen eneste fokusområde der går igen.

35 pct. af kommunerne oplever udfordringer i samarbejde med barnet/den unge og familien om indsatsen, hvilket er nogenlunde på samme niveau som i 2020.

2.2 Kommunernes bemærkninger til de målgruppespecifikke udfordringer

Kommunerne har i undersøgelsen haft mulighed for at kommentere på hvert målgruppespecifikt område, og de underliggende fokusområder særskilt. Herunder er medtaget et uddrag af disse kommentarer, som kan nuancere kommunernes oplevede udfordringer.

En række kommuner nævner, at de møder udfordringer med at have relevante tilbud til bestemte målgrupper. Disse udfordringer bliver også nævnt i sammenhæng med udfordringerne med væksten i målgruppeomfang.

En kommune skriver: *"Vi oplever en del børn og unge med ADHD og autisme rettede problemstillinger, som vi mangler tilbud til (og som kan være svære at hjælpe)."*

En anden kommune skriver *"... Der ses ligeledes en stigning i unge som meget sent får stillet en autismediagnose. Dette ses desværre at udløse langt mere massive indsatser end forventet hvis opdaget tidligere."*

Samarbejdet med borgeren, på tværs af kommuner og sektorer udfordrer også en række kommuner. Det kræver kontinuerligt og tæt dialog mellem enhederne. Desuden oplever en del af

kommuner stor diversitet i samarbejdet. En del fungerer godt mens andet ikke fungerer hensigtsmæssigt.

En kommune skriver: *"Trods et tæt samarbejde kræver det hele tiden tæt dialog og kommunikation mellem almenområdet og det specialiserede område samt øvrige forvaltninger eksempelvis i forhold til forældrene, at sikre tidlig kontakt omkring sårbare børn og unge."*

En anden kommune skriver *"Samarbejdet kræver hele tiden dialog og kommunikation på tværs af sektorer og forvaltninger fra fagcenterchefer, afdelingsledere og medarbejdere for at skabe de bedste løsninger for børnene."*

Udfordringer med manglende viden og fastholdelse af medarbejdere og kompetencer bliver også nævnt.

En kommune skriver: *"Det kræver megen tid og ressourcer i hverdagen at sikre fælles viden og opdatere viden, så der er et fælles vidensgrundlag, herunder nye og nyuddannede medarbejdere, der skal oplæres."*

En anden kommune skriver *"Vi oplever ikke at være udfordret med efteruddannelse af personale. Men det er en udfordring at fastholde det personale vi har efteruddannet grundet geografi og fordi der er stort flow på visse personalegrupper generelt."*

Kommunerne nævner flere andre områder som udfordrer dem. Skolevægring nævnes af en række kommuner. Dette tema indgår i del 3 af denne undersøgelse.

Unge mistrovisel nævnes også ligesom unges identitetsproblemer herunder kønsidentitet udfordrer flere kommuner.

En række kommuner uddyber også udfordringerne ved det tværfaglige samarbejde mellem de involverede parter. Det opleves, at forskellige faggrupper (egen læge, familieafdeling, PPR og psykiatrien) er involveret i de berørte børn og unge. Det udfordrer kommunerne, da koordinering og ansvaret for samarbejde oftest placeres hos kommune.

Der peges også på muligheder i forhold til udfordringerne. Her nævnes Koordineret Indsats på Tværs (KIT), som er en samarbejdsmodel, der bliver anvendt i Region Hovedstaden. Desuden nævnes den nye hovedlov om helhedsorienteret indsats som en mulig løsning til samarbejdet på tværs.

Den kommunale økonomi bliver også nævnt som en udfordring i forhold til at løse problemerne i kommunerne.

3 Aktuelle temaer

I spørgeskemaundersøgelsen er kommunerne blevet spurgt til aktuelle temaer i relation til arbejdet med børn og unge på det sociale område. Aktuelle temaer består af et udvalg af temaer, som indgår i undersøgelsen i 2022 og har et særligt aktuelt fokus. Temaerne er udvalgt på baggrund af Socialstyrelsens erfaringer og løbende dialog med kommunerne samt egne behov for vidensafdækning. Nogle af temaerne er de samme som i 2020, for andre er der ændret i spørgsmål og enkelte temaer er udgået. På børne- og ungeområdet omfatter de aktuelle temaer følgende seks temaer⁴:

- sociale problemstillinger hos børn, unge og familier med etnisk minoritetsbaggrund
- det nære sociale netværk omkring børn, unge og familier på det sociale område
- anbragte børn og unge
- velfærdsteknologi i den sociale indsats
- børn og unge med bekymrende skolefravær og skolevægring
- inddragelse af børn og unge med handicap.

I det følgende præsenteres resultaterne for de aktuelle temaer på børne- og ungeområdet. Nogle temaer er uddybet mere end andre temaer. Årsagen er dels hvis et tema har haft en markant udvikling siden 2020 eller hvis mange kommuner oplever udfordringer med det pågældende tema.

3.1 Sociale problemstillinger hos børn, unge og familier med etnisk minoritetsbaggrund

Børn og unge med minoritetsbaggrund er underrepræsenteret i forebyggende foranstaltninger og andre tilbud til børn og unge, der har behov for støtte. Mange kommuner oplever, at de har svært ved at opspore og visitere børn og unge med minoritetsbaggrund til deres tilbud, selvom fagpersonalet har kendskab til, at der er en større målgruppe i kommunen (Social- og Ældreministeriet, 2021).

I Social- og Boligstyrelsens spørgeskemaundersøgelse undersøges kommunernes arbejde med at håndtere sociale problemstillinger hos børn, unge og familier med etnisk minoritetsbaggrund. 32 pct. (29 pct. i 2020) oplever i høj eller meget høj grad udfordringer med at opspore/identificere sociale problemstillinger hos børn, unge og familier med etnisk minoritetsbaggrund. 49 pct. (50 pct. i 2020) af kommunerne angiver, at de i høj eller i meget høj grad oplever udfordringer med at håndtere sproglige og kulturelle barrierer i samarbejdet med børn, unge og familier med etniske minoritetsbaggrund. Dette svarer nogenlunde til niveauet i 2020.

3.2 Det nære netværk omkring børn, unge og familier

Selvom temaet er det samme i 2022 som i 2020, så er temaets spørgsmål blevet ændret. Derfor er en direkte sammenligning mellem de to undersøgelser ikke mulig.

80 pct. af kommunerne har i meget høj grad/høj grad fokus på at afdække ressourcer i barnet/den unges netværk.

⁴ I spørgeskemaundersøgelsen indgik ligeledes et syvende tema om COVID-19. Resultaterne fra dette tema indgår ikke i denne rapport.

Ca. halvdelen (51 pct.) af kommunerne oplever i meget høj grad/i høj grad, at myndighedsområdet lykkes med at inddrage barnets/den unges netværk i løsningen på barnets/den unges problemstillinger. På udførerområdet gælder dette for under halvdelen (45 pct.) af kommunerne.

3.3 Anbragte børn og unge

Der er et stort politisk fokus på at sikre bedre kvalitet i anbringelser af børn og unge uden for hjemmet, senest med en bred politisk aftale om Børnene Først.

Udfordringerne er til at få øje på. 46 pct. af kommunerne angiver, at de i høj (36 pct.) eller i meget høj grad (10 pct.) oplever udfordringer med at sikre det rette match mellem barn og anbringelsessted i forhold til udbuddet af specialiserede tilbud, der kan imødekomme barnets eller den unges specifikke behov for hjælp og støtte. Dette er et lille fald i forhold til 2020, hvor 50 pct. af kommunerne svarede i høj grad/meget høj grad.

Der er sket et fald i antallet af kommuner der oplever udfordringer (høj/meget høj grad) med at inddrage barnet/den unge og barnets/den unges nære netværk i beslutninger og tilrettelæggelse af foranstaltninger før og under anbringelsen. I 2022 oplever 29 pct. af kommunerne udfordringer i høj/meget høj grad, mens andelen var 40 pct. i 2020. Det er en positiv udvikling, at færre kommuner oplever udfordringer med at inddrage barnet/den unge i foranstaltninger før og under anbringelsen. I spørgsmålet i 2022 undersøgelsen er der i spørgsmålet tilføjet følgende "... og det nære netværk". Spørgsmålene er derfor ikke helt identiske, og derfor skal en sammenligning foretages med forsigtighed.

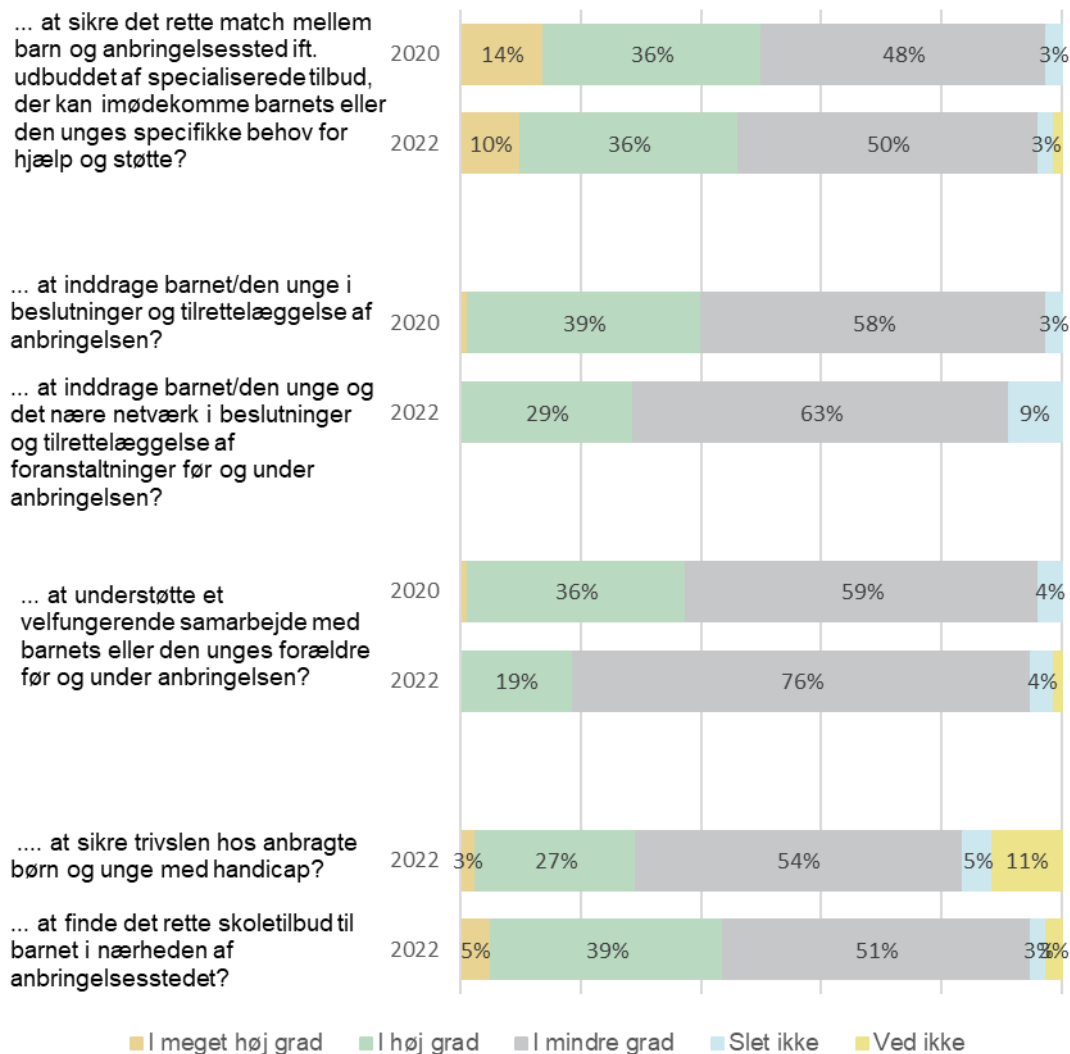
I forhold til at understøtte et velfungerende samarbejde med barnets eller den unges forældre før og under anbringelsen, er der sket et markant fald fra 2020 til 2022. I 2022 oplever 19 pct. af kommunerne i høj eller meget høj grad udfordringer, mens andelen var 37 pct. i 2020. Der kan være flere årsager til denne udvikling. En af disse kan være, at de faglige medarbejdere har et øget fokus på dette i den løbende sagsbehandling. Her nævner nogle kommuner blandt andet et øget fokus på det rette skoletilbud, kontinuitet i anbringelsen eller det rette match mellem barn/ung og anbringelsessted, etc.

I 2022 er to nye spørgsmål tilføjet. 44 pct. af kommunerne oplever udfordringer med at finde det rette skoletilbud til barnet i nærheden af anbringelsesstedet. 60 pct. af kommunerne oplever få eller slet ingen problemer i at sikre trivslen hos børn og unge med handicap, jf. figur 12.

Kommunerne angiver ligeledes, at der generelt er stor variation i anbringelsessagerne, nogle går godt mens andre er mere komplicerede. Kommunerne nævner også, at de oplever udfordringer med at finde plejefamilier, aflastningsfamilier og opholdssteder/institutioner, der passer til børnenes behov. Dette gælder også for de mere specialiserede anbringelsestilbud og skoletilbud til børn og unge med handicap.

Figur 12 – Udfordringer i arbejdet med anbragte børn og unge

I hvilken grad oplever kommunen udfordringer med?

Anm.: Figuren illustrerer, i hvilken grad kommunerne oplever udfordringer i arbejdet med anbragte børn og unge. Figuren angiver andelen af kommuner, der "i meget høj grad", "i høj grad", "i mindre grad" eller "slet ikke" oplever udfordringer i arbejdet med anbragte børn og unge på det specialiserede børne- og ungeområde. Herudover indgår andelen af kommuner, der har angivet "ved ikke" eller "ikke relevant". Procentsatserne er afrundet til nærmeste hele tal. N = 80.

Kilde: Socialstyrelsens spørgeskemaundersøgelse af kommunernes oplevede udfordringer på det sociale område (2020 og 2022).

3.4 Velfærdsteknologi i den sociale indsats

Erfaringer fra blandt andet fagprofessionelle og brugerorganisationer peger på, at mange kommuner har svært ved at orientere sig i den konstante og ofte hurtige udvikling i velfærdsteknologiske løsninger, samt ved at integrere disse løsninger i de sociale indsatser til børn og unge (KL, 2018a). Der er stort fokus på velfærdsteknologi på sundheds- og ældreområdet, men knap så meget på socialområdet på trods af velfærdsteknologiens potentialer for at understøtte det sociale arbejde (Socialstyrelsen, 2020; Dansk Handicap Forbund, 2019; Nordens Velfærdscenter, 2020).

I Social- og Boligstyrelsens spørgeskemaundersøgelse er kommunerne derfor blevet spurgt ind til brugen af velfærdsteknologiske løsninger i den sociale indsats. Spørgsmålene er nye i forhold til 2020 og derfor ikke mulige at sammenligne med 2022 undersøgelsen. Kommunerne angiver:

- 32 pct. af kommunerne angiver, at de i høj (26 pct.) eller i meget høj grad (6 pct.) oplever udfordringer med at inddrage barnet/den unge i brugen af teknologi til understøttelse af den sociale indsats. 23 pct. af kommunerne svarer "ved ikke" til dette spørgsmål. Det kan betyde, at kommunerne ikke har viden om enten hvordan barnet/den unge inddrages eller mangler viden om anvendelsen af velfærdsteknologi i den sociale indsats.
- 34 pct. af kommunerne angiver, at de i høj (29 pct.) eller i meget høj grad (5 pct.) oplever udfordringer med, at medarbejderne har kompetencer til at matche den rette teknologi med barnets/den unges behov, ressourcer og ønsker. Også her er andelen af kommuner, der angiver "Ved ikke" høj (25 pct.).

3.5 Børn og unge med bekymrende skolefravær og skolevægring

Mange kommuner har fokus på skolefravær, herunder anvendelse af data om skolefravær samt håndtering af skolefravær. Børn og unge har ret til at gå i skole, og bekymrende skolefravær kan have en afgørende negativ betydning for de pågældende børn og unges faglige udvikling og trivsel i grundskolen samt for deres videre færd i livet (Vinnerljung, 2010).

I Social- og Boligstyrelsens spørgeskemaundersøgelse undersøges kommunernes oplevede udfordringer i relation til bekymrende skolefravær og skolevægring. Her angiver 88 pct. af kommunerne, at de i høj (48 pct.) eller i meget høj grad (40 pct.) oplever udfordringer, i forhold til om skolefraværsproblemstillingen skal håndteres med en særlig indsats på almenområdet eller en indsats via serviceloven. Dette er en markant stigning i forhold til 2020, hvor 70 pct. af kommunerne svarede at de havde udfordringer i høj/meget høj grad.

Desuden angiver 72 pct. af kommunerne, at de i høj (44 pct.) eller i meget høj grad (28 pct.) oplever udfordringer med at følge systematisk op på bekymrende skolefravær. Også her ses en stigning i forhold til 2020 (62 pct.).

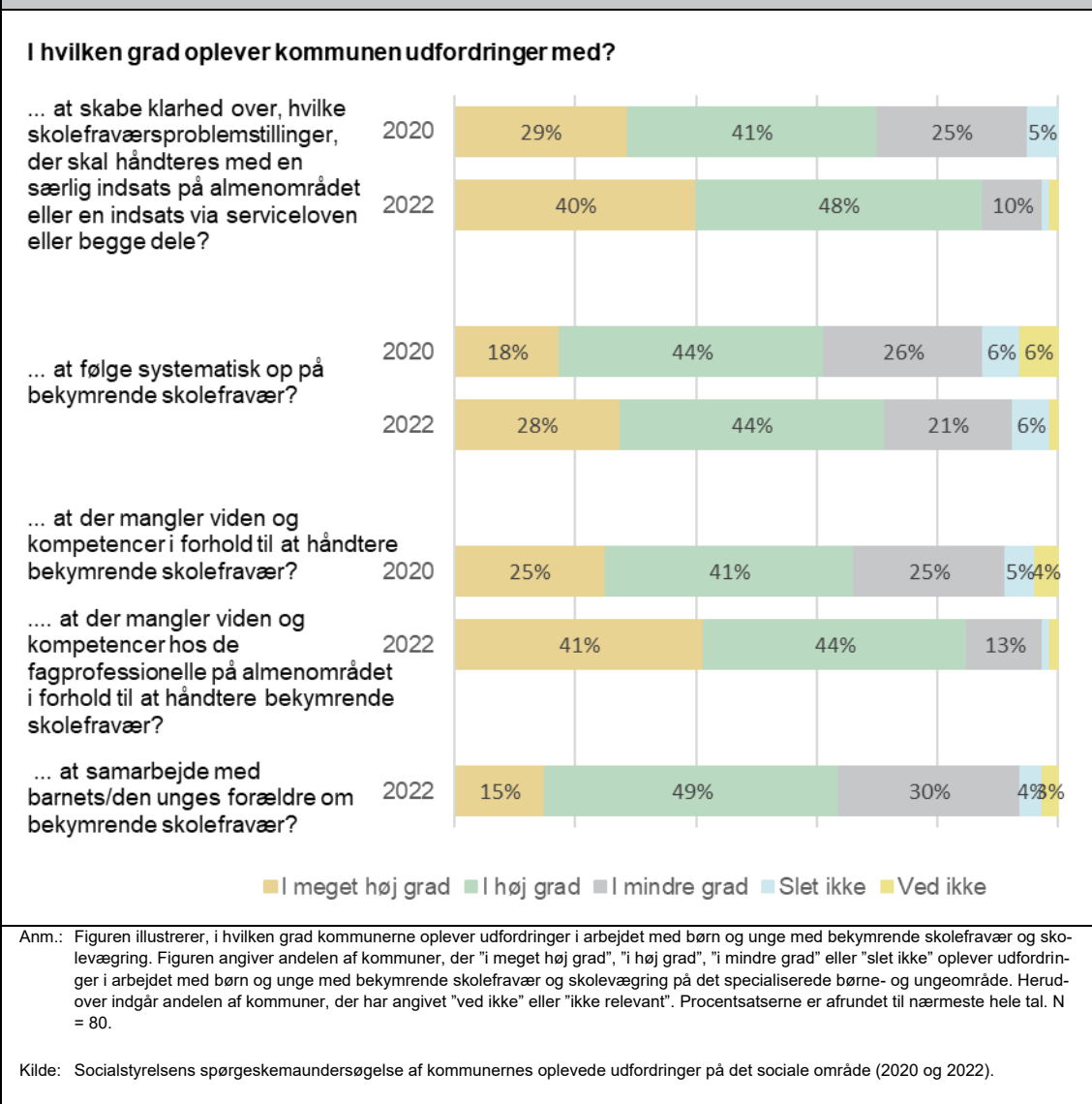
85 pct. af kommunerne peger på, at de i høj (44 pct.) eller i meget høj grad (41 pct.) mangler viden og kompetencer hos de fagprofessionelle på almenområdet i forhold til at håndtere bekymrende skolefravær. Her er der en markant stigning i forhold til 2020 (66 pct.). Dog er spørgsmålene ikke helt ens, da der i 2022 er tilføjet "*hos de fagprofessionelle på almenområdet*". Det er derfor vigtigt at foretage sammenligningen med dette forbehold.

I denne undersøgelse er der et nyt spørgsmål tilføjet. 64 pct. af kommunerne oplever i høj (49 pct.) eller i meget høj grad (15 pct.) udfordringer med at samarbejde med barnets/den unges forældre om bekymrende skolefravær, jf. figur 13.

En række kommuner angiver, at de har projekter i gang for at håndtere problematikkerne om skolefravær. Desuden arbejder kommunerne også på systemer til at ensrette indberetninger og dermed opnå et bedre vidensgrundlag. Samarbejdet mellem almenområdet og specialområdet har også et særligt fokus her.

Generelt viser resultaterne fra undersøgelsen, at mange kommuner oplever problemer med børn og unge med bekymrende skolefravær og skolevægning.

Figur 13 – Udfordringer i arbejdet med børn og unge med bekymrende skolefravær og skolevægning

3.6 Inddragelse af børn og unge med handicap

Kommunerne har en lovpligtig indsats i forhold til at inddrage børn og unge med handicap på både myndigheds- og tilbudsniveau. At børnene inddrages og høres – og ikke kun som en del af deres familie – er dog et udfordrende område. Dette vil for nogle børn og unge med handicap involvere brug af hjælpemidler eller understøttende teknologier, for andre vil det kræve en særlig pædagogisk tilgang og handicapforståelse. Derfor er det vigtigt i forhold til udformningen af initiativer, der kan være med til at understøtte kommunerne på dette område i årene frem.

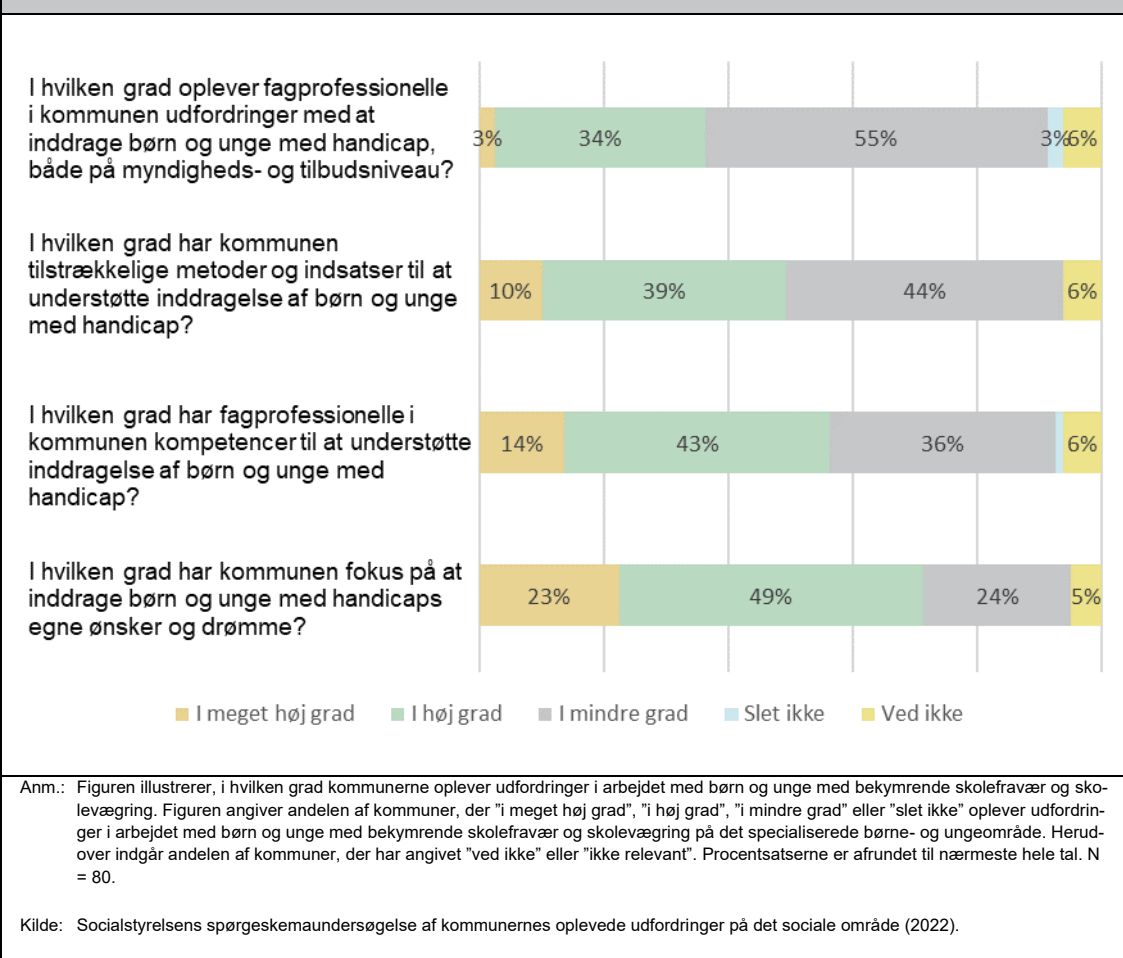
37 pct. af kommunerne angiver, at de i høj/meget høj grad oplever udfordringer med at inddrage børn og unge med handicap, både på myndigheds- og tilbudsniveau.

49 pct. af kommunerne oplever, at de har tilstrækkelige metoder og indsatser til at understøtte børn og unge med handicap. Næsten lige så mange kommuner oplever dette i mindre grad (44 pct.).

I forhold til de fagprofessionelles kompetencer til at understøtte inddragelsen af børn og unge med handicap angiver 58 pct. af kommunerne, at de i høj/meget høj grad har dette.

Næsten 3 ud af 4 kommuner (72 pct.) angiver at de i høj/meget høj grad har fokus på at inddrage børn og unge med et handicaps ønsker og drømme, jf. figur 14.

Figur 14 – Inddragelsen af børn og unge med handicap

4 Litteratur

- Dansk Handicap Forbund. (2019). *Surveyundersøgelse af velfærdsteknologi*. Dansk Handicap Forbund.
- KL. (Januar 2018a). *Kortlægning af barrierer og udfordringer i arbejdet med velfærdsteknologi*. Hentet fra https://www.kl.dk/media/14206/nldbva35_iloqhzpxd7f.pdf
- KL. (2018b). *Udsatte børn - Nøgletal 2018*. København: Kommuneforlaget.
- KL. (2019). *Udsatte børn - Nøgletal 2019*. København: Kommuneforlaget.
- Nordens Velfærdscenter. (2020). *Velfærdsteknologi kan gøre op med farlig ensomhed*. Hentet fra <https://nordicwelfare.org/da/projekt/nordisk-taenketank-for-velfaerdsteknologi/>
- Social- og Ældreministeriet. (Marts 2021). *Velfærdspolitisk analyse, nr. 31*. Hentet fra <https://sm.dk/publikationer/2021/mar/velfaerdspolitisk-analyse-underretninger-og-sociale-foranstaltninger-fordelt-paa-herkomst>
- Socialstyrelsen. (Januar 2020). *Om velfærdsteknologi på det sociale område*. Hentet fra <https://sbst.dk/tvaergaende-omrader/hjaelpemiddelomradet/temaer/velfaerdsteknologi-paa-handicapomraadet->
- Socialstyrelsen. (2021). *Udfordringer i forhold til børn og unge på det specialiserede socialområde*. Odense: Socialstyrelsen.
- Vinnerljung, B. m. (2010). Skolbetyg, utbildning och risker för ogynnsam utveckling hos barn. I Socialstyrelsen, *Social Rapport* (s. s. 227-266). Stockholm: Socialstyrelsen .
- VIVE. (2018). *Kommunernes perspektiver på centrale udfordringer på voksensocialområdet*. København: VIVE.
- VIVE. (2019). *Kommunernes perspektiver på centrale udfordringer på børne- og ungeområdet - Kortlægning af området for udsatte børn og unge og børn og unge med handicap*. København: VIVE.

Bilag 1– Udvikling og gennemførelse af spørgeskemaundersøgelsen

I udviklingen af spørgeskemaerne har Social- og Boligstyrelsen indledningsvist foretaget en kortlægning af eksisterende viden om udfordringer på socialområdet, hvor der blandt andet er hentet inspiration fra VIVE's undersøgelser af kommunernes perspektiver på udfordringer på det specialiserede socialområde fra 2018 (voksenområdet) og 2019 (børne- og ungeområdet). På baggrund af den indledende kortlægning identificerede Social- og Boligstyrelsen mulige temaer med et særligt fokus i 2020, som herefter blev kvalificeret af en faglig følgegruppe bestående af kommunale repræsentanter fra det sociale område samt via fokusgruppeinterview med regionale repræsentanter. Spørgeskemaet blev pilottestet blandt kommunale chefer og direktører inden endelig udsendelse.

I udviklingen af spørgeskemaerne er der tilstræbt ensartethed i emner og spørgsmålsformuleringer på tværs af henholdsvis børne- og ungeområdet og voksenområdet. Dette er gjort for at få et ensartet og sammenligneligt data- og vidensgrundlag.

Den første undersøgelse blev sendt til alle landets kommuner i september 2020. Mailen var stillet til børne- og familiechefer (eller tilsvarende chefniveau) på socialområdet. Hver kommune kunne indsende én besvarelse for henholdsvis børne- og ungeområdet og voksenområdet. Social- og Boligstyrelsen opfordrede derfor kommunerne til at koordinere deres besvarelse med relevante parter på det givne område for at få et så dækkende udfordringsbillede som muligt.

I 2022 har Social- og Boligstyrelsen revideret spørgerammerne og sendt en ny undersøgelse ud til kommunerne. De organisatoriske fokusområder og de målgruppespecifikke fokusområder er i videst muligt omfang bevaret, mens der er ændringer til både temaer og spørgsmål under de aktuelle temaer.

85 pct. af landets kommuner har gennemført eller delvist gennemført spørgeskemaundersøgelsen på børn og ungeområdet. Tre af de 98 danske kommuner indgår ikke i undersøgelsen, da de på grund af forpligtende kommunale samarbejder ikke selv varetager udførelsen af opgaver på udvalgte områder, herunder det sociale område, jf. bekendtgørelse om revision af den kommunale og regionale inddeling og om forpligtende kommunale samarbejder.

Den høje svarprocent giver en høj grad af sikkerhed for, at undersøgelsen giver et dækkende billede af kommunernes oplevede udfordringer på de områder, som er omfattet af undersøgelsen. Kommunernes besvarelser skal ses som én samlet besvarelse. Dog kan det ikke udelukkes, at der er divergerende opfattelser af de enkelte spørgsmål internt i kommunerne. Kommunerne er dog blevet opfordret til at koordinere besvarelsen med forskellige repræsentanter så der opnås et samlet billede på tværs af den enkelte kommune.

Bilag 2 – Målgrupper

I dette bilag fremgår beskrivelser af de målgrupper, der indgår i spørgeskemaundersøgelsen.

Børne- og ungeområdet	Kort beskrivelse
Børn og unge med udviklingshæmning og/eller medfødt hjerneskade	Omfatter børn og unge med udviklingshæmning og/eller medfødt hjerneskade.
Børn og unge med autismspektrumforstyrrelser	Omfatter børn og unge med infantil autisme, atypisk autisme, Aspergers syndrom og gennemgribende udviklingsforstyrrelse samt høj grad af komorbiditet i form af andre udviklingsforstyrrelser eller psykiske vanskeligheder for eksempel epilepsi, ADHD, angst og udviklingshæmning.
Børn og unge med opmærksomhedsforstyrrelser	Omfatter børn og unge med ADD eller ADHD samt høj grad af komorbiditet i form af andre udviklingsforstyrrelser, adfærdsmæssige eller psykiske for eksempel autisme, angst, OCD, depression, adfærdsmæssige forstyrrelser og spiseforstyrrelser.
Børn og unge med kommunikationshandicap	Omfatter børn og unge med syns- og hørenedsættelse, døvblindhed, komplekse kommunikationsbehov og verbal dyspraksi.
Børn og unge med bevægelsehandicap	Omfatter børn og unge med bevægelsehandicap, for eksempel cerebral parese, gigttildelser og muskelsvind. Målgruppen er meget differentieret og den funktionsnedsættelse, som de forskellige diagnoser og syndromer kommer til udtryk ved, har en stor variation.
Børn med udadreagerende adfærd	Omfatter børn som kan være vanskelige at rumme i det almene system på grund af en udadreagerende adfærd, som kendetegnes ved at være for eksempel aggressiv, voldsom, norm- og regelbrydende, antisocial, hyperaktiv, eksplosiv samt sociale og emotionelle vanskeligheder.
Børn i psykisk mistrivsel	Omfatter børn (op til mellemtrin i grundskole), som udviser tegn og reaktioner på for eksempel manglende livstilfredshed, ensomhed, psykosomatiske symptomer eller symptomer på for eksempel angst, OCD og/eller depression.
Unge i psykisk mistrivsel	Omfatter unge (fra grundskolens mellemtrin op til det 18. år), som viser tegn og reaktioner på for eksempel manglende livsmestring, livstilfredshed, ensomhed, psykosomatiske symptomer, angst, OCD, depression – og som kan have behov for at blive, eller er blevet-, udredt og behandlet i børne- og ungdomspsykiatrien.
Børn og unge med selvskadende adfærd, herunder spiseforstyrrelser	Omfatter børn og unge med selvskadende adfærd og/eller en spiseforstyrrelse, for eksempel "cutting", anoreksi, bulimi eller binge eating disorder, som er/ikke er udredt i børne- og ungdomspsykiatrien.
Børn og unge udsat for seksuelle overgreb	Omfatter børn og unge, herunder særligt børn og unge med handicap, som er i risiko for eller udsættes for seksuelle overgreb.
Børn og unge udsat for fysisk eller psykisk vold	Omfatter børn og unge, som er i risiko for eller udsættes for psykiske og/eller fysiske overgreb.
Børn og unge i kriminalitet	Omfatter børn og unge, som har begået kriminalitet eller er i risiko for at gøre det, herunder i relation til for eksempel at være del af en problematisk ungegruppering, et belastet boligområde og/eller have en udadreagerende adfærd.
Børn og unge med problematisk forbrug af rusmidler	Omfatter børn og unge, der har et forbrug af rusmidler, som samfundsmæssigt opleves som problematisk, fordi det påvirker livsmestringsevne, skoledeltagelse, sociale relationer m.v. negativt. Rusmidler kan være hash, alkohol, lattergas, amfetamin, kokain m.m.
Børn og unge i hjemløshed	Omfatter børn og unge i hjemløshed, for eksempel sofasovere, gadesovere (op til 18. år).
Meget udsatte unge med komplekse problemer og udadreagerende adfærd	Omfatter unge med flere alvorlige problemstillinger, herunder udadreagerende adfærd, som har dårlige forudsætninger for at mestre livet.
Sårbare familier	Omfatter sårbare familier med visse problemstillinger, som kan give grund til en bekymring for barnets/børnenes trivsel, udvikling og muligheder, og hvor familiens problemstillinger kan udvikle sig negativt i fraværet af den rette indsats.
Meget udsatte familier	Omfatter meget udsatte familier med komplekse psykosociale problemstillinger, der giver en klar grund til en bekymring for barnets/børnenes trivsel, udvikling og muligheder og bevirker, at familien samlet set har mange kontaktpunkter i det offentlige system.

Social- og Boligstyrelsen

Edisonsvej 1

5000 Odense C

Tlf.: 72 42 37 00

www.socialstyrelsen.dk